

Falu- és tanyagondnoki szolgálatok Fejér megyében

Jelige: CAG 682

2014. december 20.

TARTALOMJEGYZÉK

I.	A témaválasztás indoklása	- 1 -
II.	Szakirodalmi áttekintés	- 2 -
2.1.	A kistelepülésen élés hátrányai	- 2 -
2.2.	A falu- és tanyagondnoki szolgálatok	- 5 -
2.2.1.	A falu- és tanyagondnoki szolgálatok törvényi szabályozása	- 5 -
2.2.2.	A falu- és tanyagondnoki szolgálatok története	- 5 -
2.2.3.	A szociális szakma viszonya a falu- és tanyagondnoki szolgálatokkal.....	- 6 -
2.2.4.	Tapasztalatok a falu- és tanyagondnoki szolgálatokról.....	- 7 -
2.2.5.	A falu- és tanyagondnoki szolgálatok megítélése a 2000-es években.....	- 8 -
III.	Kutatási rész	- 9 -
3.1.	A kutatás területe, módszere	- 9 -
3.2.	A vizsgált terület	- 11 -
3.3.	A baracskai tanyagondnoki szolgálat.....	- 11 -
3.4.	A csákvári falugondnoki szolgálat	- 16 -
3.5.	Az igari tanyagondnokság	- 20 -
3.6.	Az iszkaszentgyörgyi tanyagondnokság	- 24 -
3.7.	A móri tanyagondnokság	- 29 -
3.8.	Konklúziók	- 33 -
3.9.	Főbb javaslatok, meglátások kiemelése	- 38 -
IV.	Források.....	- 39 -
V.	Mellékletek	- 42 -

I. A témaválasztás indoklása

A fejlett országokban a legtöbben a nagyvárosokban és azok agglomerációiban laknak, vagy közel a népesebb településekhez. A tanulás, a munka, a hivatalos ügyek intézése és általában a napi tennivalók könnyebben megoldhatóak számukra. Nem beszélve arról, hogy például a szórakozás, a kultúra valamint a sport iránti igényeiket is egyszerűbben kielégíthetik az ilyen helyeken élők, és benne lehetnek a modern társadalmi „vérkeringésben”.

Azok az emberek, akiknek a lakóhelye távolabb esik a „lüktetéstől”, akik egy apróbb világban élnek a kistelepüléseken, a peremterületeken, illetve a tanyákon, ők nehezebben juthatnak hozzá azokhoz a szolgáltatásokhoz, melyek a városiak és a települések magjaiban élők számára egyszerűbben elérhetőek és magától értetődőek. A térbeli akadályok sokszor nehezen küszöbölhetőek ki. Rendszerint nem olyan mobilisak, mint a nagyobb településeken élők. Kevésbé informálódhatnak a világ eseményeiről, a változásokról, gyakran el is szigetelődnek. Azok az emberek, akik kisebb településeken vagy peremterületeken laknak, hátrányosabb helyzetűek, tehát a szociális szakmának, így a szociálpedagógiának fókuszálnia kell rájuk. *A falu- és tanyagondnoki szolgálatok amiatt jöttek létre a szociális alapellátásokon belül, hogy orvosolják a kistelepülésen, a kül- és egyéb belterületen élők nehézségeit.*

Dolgozatom elméleti részében összegzem a kistelepülések hátrányait és bemutatom a falu- és tanyagondnoki szolgálatot, mint ellátási formát. Empirikus kutatásomban megvizsgálom öt Fejér megyei falu- és tanyagondnoki szolgálatot és az ellátandó területek szociális helyzetét is ismertetem.

Választ szeretnék kapni arra a kérdésre, vajon ez a kevésbé ismert szociális alapellátási forma hogyan, milyen feltételekkel, hatékonysággal, tevékenységi körökkel működik, valamint a szociális szakmán belüli elhelyezkedését szintén elemzem.

II. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A kistelepülésen élés hátrányai

Hazánkban a népesség 30%-a nem városokban lakik (www.ksh.hu 2013¹). Egy kistelepülési élet előnyökkel és hátrányokkal egyaránt jár. A nyugalom, a természet közelsége, az önellátás lehetőségei, a ma is élő hagyományok és a kisközösség által nyújtott támasz mind-mind számos pozitívumot rejt magában, ezért torz képet festhetünk, ha csak a hátrányokról beszélünk. A következőkben mégis a kistelepülések nehézségeit sorolom fel, hiszen témám szempontjából lényegesebbek.

A kistelepülésen élőket a szegénység és a depriváció jellemezheti. Több szerző is felhívja arra a figyelmet, hogy a szegénység nem feltétlenül csak a pénzügyi lehetőségek milyenségében rejlik. Miller és Roby (in.: Bokor 1987:29) „társadalmi és politikai kizártságnak” tekinti a szegénységet. Bokorék (1987) megfogalmazásában szegények azok, akik a társadalom javaihoz nem, vagy csak kisebb arányban férnek hozzá. Galbraith (in.: Bokor 1987) „szigetes szegénysége” azon rétegeket emeli ki, akik elrejtve maradnak, mert zárt helyen élnek: ilyenek például a tanyák lakói. A lakóhely fontos szerepet játszik a deprivációban, mert a depriváltak nagy része falusi. Minél nagyobb egy település, annál kisebb a kirekesztettek száma. Legnagyobb a kirekesztődési arány az 5000 fő alatti községekben (Bokor 1987). Győri Piroska (2007:374) a szegénység szempontjából legveszélyeztetettebbek között említi a kistelepülésen lakókat. A szegénység számára „az alapvető lehetőségektől való megfosztottság”, mely sajnos ténylegesen fellelhető egy kistelepülésen, mikor esetleg pl. még bolt sincs helyben. Spéder Zsolt (2002) a településföldrajz és a szegénységi kockázat között összefüggést lát. A tartós szegénység a falvakban és Északkelet-Magyarországon a legjelentősebb szerinte. „A falusiak jóléti-anyagi elmaradása mind a jövedelmi, mind a deprivációs mutatók szerint egyértelmű (Spéder 2002:123)”. A kistelepüléseken általában a társadalmi hierarchiában alul elhelyezkedő rétegek élnek. Jellemző a cigány etnikum jelenléte, mely számos problémával küzd többek között a foglalkoztatottság és az iskolai végzettség terén. Az ingatlanok elértéktelenedtek a kisfalvakban, az emberek így bent rekednek nehéz helyzetükben, a szegénységben, egy zárt világban, ahol saját normarendszert alakítanak ki, mely konfliktusokat fakaszt a többséggel szemben (Virág 2009). Új típusú jelenség a szegények szuburbanizációja, azaz olyan hátrányos helyzetű rétegek falvakba való költözése, akik már nem tudják fenntartani a megélhetésüket a városokban (Dövényi é.n.). Ez

újabb nehézségeket vethet fel, ill. súlyosbíthatja a falvak helyzetét. A fiatalok elvándorlása és az elöregedés ugyancsak számos problémával jár az innováció és az idősök elmagányosodása, elszigeteltsége szempontjából.

A térbeli akadályok és a hiányos infrastruktúra jelentősen megnehezítik a kistelepülésen élők helyzetét és hozzájárulnak a deprivációhoz. A vidék műszaki infrastrukturális ellátottsága mindig kedvezőtlenebbnek bizonyult, a községek vízvezetékre és telefonhálózatra való kapcsolódása jellemzően alacsonyabb volt a többi településhez viszonyítva (Andorka 2006). A falusiak nem tudnak élni a lehetőségekkel: hiába van térítésmentes képzés valahol, hiába szeretnének jó gimnáziumba járni, intézményeket elérni, a távolságok miatt nincs erre lehetőségük. Kiemeli azt is, hogy mivel kiesnek a „vérkeringésből”, a média se foglalkozik velük és a politika szempontjából sem meghatározóak, hiszen nem aktívak, viszont kiszolgáltatottabbak (Bódi - Obádovics 2001). A térbeli távolságok óhatatlanul előidézi a *munkaerő-piaci hátrányt*: helyben kevés munkalehetőség adódik. A piacok távol helyezkednek el a kistelepülésektől, a munkaerőigény alacsony a községekben, az idősödő népesség nem jelent innovációt. Az intézményhiányból fakadóan még kevesebb a munkahelyek száma (Beluszky 2003).

Az elszigeteltség és a távolság kapcsán meg kell említeni azt, hogy a tanyákon élők rejtve maradhatnak a szociális szakemberek elől, hiszen nincsenek szem előtt, ezért fokozódhatnak a szociális nehézségeik. A külterületen élők között több problémát fedeznek fel a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatok (munkanélküliség, alkoholfogyasztás, családi konfliktusok, bántalmazások, magatartási zavarok, hiányzások az iskolából, elhanyagoltság stb.) Mind az alapellátásba, mind a védelembe vett gyerekek között jóval több volt a tanyasi (Homokháti Önkormányzatok Kistérség-fejlesztési Társulása 2004).

Az intézményi ellátottság a kistelepüléseken alacsony szintű, ezért a kirekesztettséghez és a hátrányos helyzethez nagyban hozzájárul.

Az oktatási-nevelési intézmények helyzetét tekintve a következőket állapították meg a '90-es években, melyek a mai napig is érvényesek lehetnek: bölcsőde többnyire nem volt a falvakban, óvoda viszont sok helyen működött. Iskolát nem minden önkormányzat tudott fenntartani. Az aprófalvakban lakó gyerekeknek általában más településre kellett járniuk. Régebben az iskolák a tanulók létszámától függően kaptak támogatást. Ez a versenyhelyzet előidézte azt, hogy elvonták a pénzt a jobb helyzetű intézmények, így nagy különbségek

alakultak ki közöttük. Probléma volt, hogy az önkormányzatok nem az iskolára, hanem másra költötték a közoktatásra szánt forrásokat. Nehézségnek mutatkozott az is, hogy a kistelepüléseken sok diploma nélküli tanár tanította a diákokat (Bódi 2001).

Az *egészségügyi* ellátottság sem volt megfelelő szintű és napjainkban sem az. Az egészségügyi szolgáltatások hiánya és megközelíthetősége miatt azt a szomorú tény állapították meg, hogy magasabb a halálozási ráta a kisebb településeken. Az aprófalvakban a lakosságszámhoz képest kevés háziorvos van, nem mennek ki minden nap a kisközségekbe. Számos településen nincs gyógyszerár. Előfordulhat, hogy egyesek sokáig nem jutnak a megfelelő gyógyszerhez. Az utazási nehézségek miatt gyakran nem járnak szakorvoshoz. Kevesebb a mentőautó, sok időbe telik, mire kiérnek ezekre a településekre (Bódi 2001).

A *szociális háló* kiépítettsége hiányos. Az önkormányzatok majdnem 40%-a nem tartja fent az előírt szociális alapellátásokat. Általában a kisebb településeken nem jut erre pénz vagy a politika nem foglalkozik vele. Nem működnek civil egyesületek sem, akik segíthetnének ezek létrejöttében (Soós 2007). Bugarszky (2004) a következő okokat sorolja fel a szociális ellátórendszer hiányosságaiként: a rendszerváltást követően az önkormányzatok nagy önállóságot kaptak. Nehezen lehetett őket ellenőrizni, hogy mely feladataikat látják el. Nem volt könnyű átlátni, hogy vajon elegendő támogatást kapnak-e az államtól egy-egy szociális intézmény működtetésére vagy a pénz máshová „kallódott el”. A jogszabályok is kibúvókat adtak egy-egy ellátás elkerüléséhez és lehetőség volt kevésbé színvonalas szolgáltatások kialakítására. A jogalkotók folyamatosan kitolták az ellátások létrehozásának határidejét, mert lassan épültek ki a szolgáltatások. Érdekes adat, hogy 2001-ben az önkormányzatok 26,1%-a látta el az összes alapellátást. 2002-ben az összes számukra előírt szociális és gyermekjóléti ellátást a települések 9,72%-a működtette (Bugarszky 2004). A politika elsősorban a városi és nem a helyi, térségi intézményeket támogatta (Herpainé 2004). Budai (2008) pedig így összegzi a vidéki szociális háló negatívumait: területi egyenlőtlenségek uralkodnak a szociális ellátáson belül. A kliensek és a szolgáltatások messze vannak egymástól, főleg a legkisebb települések esetén. „A szolgáltatásokra jellemző a szükségletfelmérések és a szolgáltatásfejlesztési koncepciók hiánya vagy esetlegessége vagy alacsony színvonala” (Budai 2008:510). Gyakori, hogy nincsenek diplomás szociális dolgozók a kistelepüléseken, mert ők inkább a nagyobb intézményeket választják (Budai 2008).

2.2. A falu- és tanyagondnoki szolgálatok

2.2.1. A falu- és tanyagondnoki szolgálatok törvényi szabályozása

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról rendelkező 1993. évi III. törvény (a továbbiakban Szociális Törvény) a szociális alapellátások közé sorolja a falu- és tanyagondnoki szolgálatokat. A 60. § (1) írja le ennek az alapellátási formának a célját: „az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése.” A törvény előírása szerint hatszáz lakosnál alacsonyabb népességszám esetén lehet létrehozni a falugondnoki szolgálatot. Tanyagondnoki ellátást 70 és 400 fő közötti település esetében működtethetnek. Mindkét szolgálat esetén a 10%-ot meghaladhatja az engedélyezett lakosságszám, ha növekedne a település létszáma a szolgáltatás kiépülését követően. A fenntartó önkormányzat által előírtakat kell teljesítenie az ellátásnak és a szociális étkeztetésben is közreműködhet. Ha nem önkormányzat működteti a szolgálatot, akkor annak az alapító okiratában kell szerepelnie az ellátandó feladatoknak. A gondnoknak az általa végzett tevékenységeket tevékenységnaplóban kell megjelenítenie.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000 (I.7.) SzCsM rendelet is szabályozza a szóban forgó ellátást. A 39.§-ban olvashatók az alap- a kiegészítő és a közvetett feladatok. A rendelet előírja, hogy csak az foglalkoztatható tanya-, ill. falugondnokként, akit beírtak falu- és tanyagondnoki képzésre, melyet a munkavégzés kezdetétől számított két éven belül el kell végeznie. A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet szervezi a falu- és tanyagondnoki képzést. Az országban Kecskeméten, Miskolcon és Szombathelyen lehet elvégezni a térítéses tanfolyamot (www.ncsszi.hu). (Vértesacsán is volt sokáig képzés.) A falugondnokok képzését pozitívnak gondolom, hiszen ez által szakszerűbben és így hatékonyabban végezhetik munkájukat.

2.2.2. A falu- és tanyagondnoki szolgálatok története

A falu- és tanyagondnoki szolgálatok ötlete Kemény Bertalan településtervező nevéhez köthető. 1980 tájékán néhány falusi ember adta neki az ihletet, ugyanis ők próbálták a falvaikban felmerülő problémákat megoldani spontán módon. Arra gondolt, hogy intézményi keretek között is lehetne ugyanezt végezni (Herpainé 2004). Szükségnek találták a

szakemberek, hogy a falvakban legyen egy ember, aki gondoskodik a községről, aki értük van (Jakab és társai 2005). Az akkori Népjóléti Minisztérium támogatta az elképzelést. Az első szolgálatokat Borsod-Abaúj-Zemplén megyében alakították ki 1990-ben (Herpainé 2004; Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹). Azóta már kiépült országsszerte a rendszer. 1998-tól kezdve normatív támogatásban is részesülnek a szolgálatok (Herpainé 2004). Megszerveződtek a falugondnoki egyesületek, majd 2000-ben született meg a Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség. 2006-ban 723 település tartott fenn falu- és tanyagondnoki szolgálatot, minden megyében találni rá példát. A legtöbb szolgálat a dél-dunántúli, az észak-magyarországi és a nyugat-dunántúli régióban működött, a legkevesebb pedig Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon (Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹). Országosan a lehetséges szolgálatok száma a falugondnokság esetén 1202 lett volna, de 613 volt ténylegesen. Az 1089 lehetséges tanyagondnoki szolgálatból 828 működött 2004-ben (Kemény 2004¹). Ebből láthatjuk, hogy van még hová fejlődnie a rendszernek.

2.2.3. A szociális szakma viszonya a falu- és tanyagondnoki szolgálatokkal

Ladányi – Forrai - Gyuris (2006¹⁻²) kutatásai szerint a gondnokok a szociális szakmától némiképp távol voltak a kutatások végzésekor: nem jelentek meg a jelzőrendszerben és kapcsolati hálójukban nem szerepeltek elől a szociális intézmények, szakemberek.

Jakab és társai (2005) 34 db egyéni interjút és 38 kérdőívet elemeztek a kapcsolati háló szempontjából 6 megyében. A gondnokok a házi szociális gondozókkal állnak mindenhol közvetlen viszonyban. A családsegítő és gyermekjóléti szolgálatos kollégák és a gyámügyesek 3 megyében voltak közvetlen kapcsolatban a gondnokokkal (Jakab és társai 2005). A szakmai hálóból kiderült, hogy a falugondnokok elszeparálódtak a szociális szakmától, elsősorban nem hozzá kötődtek. A gondnok igényeket elégít ki, a többi segítő inkább hatalommal és befolyással bír, így rájuk másképp néztek a kistelepüléseken élők. A falugondnok gyakran az egyetlen, aki szociális jellegű tevékenységet végez, hiszen egy kisfaluba kevesebb szociális szakember jut el, mint egy nagyvároshoz tartozó tanyára (Jakab és társai 2005). A zalai falvakban végzett vizsgálat kimutatta, hogy a falugondnokok a legtöbbet a települések vezetőivel érintkeztek, a szociális területen dolgozók hátrébb sorolódtak a listán. A szociális szakma képviselőinek nagy része nem kereste a falugondnokot, nem tekintette partnernek. A jelzőrendszerbe nem hívták őket meg (Herpainé 2004). A Téti Kistérség falvaiban is azt tapasztalták, hogy szociális tevékenységbe a hét gondnokból egy kapcsolódott be, még hozzá az étkeztetésben működött közre (Soós 2007).

2.2.4. Tapasztalatok a falu- és tanyagondnoki szolgálatokról

A tanya- és falugondnoki szolgálatok működésével kapcsolatban friss kutatások nem álltak rendelkezésemre, csak a 2000-es évek elejéről. Az ismertetett adatok, eredmények már sokat változhattak és valószínűleg változtak is az eltelt időszak alatt.

A Ladányi – Forrai – Gyuris (2006¹⁻²) szerzőtrío két tanulmányban mutatta be a falu- és tanyagondnoki szolgálatokban végzett kérdőíves kutatásának eredményeit 306 szolgálatról kapott adatok alapján. Majdnem az összes szolgálatot a települési önkormányzatok tartották fenn (98,4%). Általában egy települést láttak el az egyes szolgálatok. Az állam a működtetéshez szükséges anyagi forrásokat átlagosan 75,9%-ban fedezte, az önkormányzatok pedig 20,9%-kal járultak hozzá. A szolgálatok munkáját elsősorban a polgármesterek irányították. A válaszadók szerint a szolgáltatás anyagi finanszírozásának növelése javíthatna volna leginkább a munkafeltételeket. Több kliens bevonását tartották volna jónak a polgármesterek, a jegyzők ezt kevésbé látták így. A megfelelő eszközök beszerzésének fontossága ugyancsak nagy pontszámot kapott.

A tanya- és falugondnokok több mint 86%-a férfi volt (Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹). A zalai kutatásban 77,8% volt a férfiak aránya (Herpainé 2004). A gondnokoknak csak a 3%-a nem a lakhelyén végezte munkáját (Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹), míg a zalai 150 fő alatti aprófalvak esetén 11-ből 7-en nem falubeliek voltak (Herpainé 2004). A gondnokok életkora 23-66 év között ingadozott országosan, átlagosan 44,9 év volt. Az iskolai végzettségre vonatkozóan az adatok az alábbiakat mutatták: összesen 2 gondnok végzett felsőfokú intézményben. A többség szakmunkás volt, ketten általános iskolai végzettséget sem birtokoltak. 19-en jártak falu- és tanyagondnoki képzésre, 5 főnek volt szociális végzettsége. Érdekes adat, hogy a gondnok személyét több mint 50%-ban a falugyűlés választotta meg, bár régióként eltérő ez az arány (Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹). Herpainé (2004) felhívja a figyelmet a falugondnoki szolgálatok demokratikus jellegére, ez itt alátámasztva látszik.

A legtöbb alkalommal a szolgálatok az étkeztetésben működtek közre majd a házi segítségnyújtásban és a dobogó harmadik fokára a gyógyszerkiváltás került (Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹). A zalai kutatásban a falugondnokok a gyógyszerek kiváltását, az ebédszállítást, az idősek orvoshoz vitelét és a bevásárlást végezték a legnagyobb arányban (Herpainé 2004). A szociális és egyéb önkormányzati információk közvetítése terjedt ki a

legtöbb személyre, valamint az étkeztetésben való közreműködés és az ételszállítás az önkormányzati intézményekbe (Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹).

Szinte mindegyik szolgálat kizárólagos járműhasználattal rendelkezett. Önálló irodahelyisége kevés szolgálatnak volt, Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon egyáltalán nem akadt olyan, aki ezzel rendelkezne. Telefonvonalat és telefaxot a szolgálatok általában másokkal együtt használtak. A válaszadó szolgálatok nagy része másokkal együtt vette igénybe a számítógépet. Közép-Magyarország és Közép-Dunántúl itt is megjelenik: nem volt területükön kizárólagos számítógép használat. Kizárólagos internet-hozzáféréssel szintén nem sok szolgálat bírt (Ladányi – Forrai – Gyuris 2006¹). Látható, hogy a munkafeltételek általában nem bizonyultak kedvezőnek.

2.2.5. A falu- és tanyagondnoki szolgálatok megítélése a 2000-es években

A falu- és tanyagondnoki szolgálatok jelentős támaszt nyújthatnak a kistelepülésen élő, elszigetelt emberek számára, céljuk rendkívül fontos. Faludi Erika (2004:10) említi, hogy az önkormányzatok az „utolsó szalmaszálnak” tartják a szolgálatot. Ahogy Taller Ágnes (2006) írja, egyfajta kuriózumnak számítanak.

Egy miskolci nemzetközi szemináriumon értékelték a magyar falu- és tanyagondnoki hálózatot. Az *előnyök* közé sorolták azt, hogy nem felülről indult ez az ellátási forma. Rugalmas, egyszerűen elérhető, a lakók szükségleteihez szabott, aktivizálja a közösségeket, mert hozzájárul az igénybevevők mozgékonyságának növeléséhez (Taller 2006). A hálózatnak az értékeit Kemény Bertalan (2004²) sorolta fel, ezek közül kiemelte a demokratikusságot. Az ellátás szerinte követi a helyi sajátosságokat, hiszen minden település úgy formálhatja, ahogy neki megfelelő, mert nincs központilag meghatározva a működés. A segítségnyújtás személyes és megbízható. A gondnok elvileg nem válogathat a személyek között (sajnos ez nem mindig valósul meg), a személyes preferencia nem játszhat szerepet. Azoknak az embereknek, akik nem igazán mozdulnak ki lakhelyükről, a falugondnok révén nőhet a mozgásterük. A gondnok munkája generálhatja a falu lakói közötti szolidaritás növekedését, mely a szociális professzió fontos értéke.

A *korlátok* között olvasható, hogy pénzügyi nehézséggel küszködik az ellátási forma. Nincs értékelés a szolgáltatásban. Nem tűnt egyértelműnek az egészségügyhöz és a szociális szférához való viszony. A jogi előírások nem adtak kellő felvilágosítást az elvégzendő tevékenységi körökről (Taller 2006). Herpainé (2004) értékelésében is megjelenik az, hogy a

jogi szabályozottság hiányosságaként a zalai településeken eltérően értelmezték a szerepköröket. Egyes községekben csak az idősekre fókuszáltak és pl. a gyerekekre nem. A legkisebb településeken kevésbé épült ki az ellátás, azaz akik a leginkább rászorultak volna, azok nem jutottak hozzá. A romák lakta helyeket kevésbé kapcsolták be az a szolgáltatásba, ezáltal hozzájárult a rendszer az ő kirekesztésükhöz. Ezen túl sokszor nem tudták a lakók, hogy mi térítésmentes és mi nem az, ezért nem merték igénybe venni a szolgáltatásokat. Herpainé (2004) kiemeli, hogy a szociális szakmában a falu- és tanyagondnokság háttérbe szorult és még a gyermekvédelmi törvény sem említette meg együttműködőként a gondnokokat. Volt olyan település, ahol hiányzott olyan, a falugondnokok számára fontos eszköz, mint a jármű, de az irodák rendelkezésre állását is hiányosnak tekintette. Herpainé (2004) lényegesnek tartotta a falu- és tanyagondnoki képzés megreformálását is.

A Téti Kistérség falugondnoki szolgálatainak esetén a kutató úgy találta, hogy az ellátás kihasználatlan volt és kedvezőbb lett volna, ha a szomszédos községek együttműködtek volna, valamint az alapellátások és a gondnokok munkájának összefonódása sem valósult meg (Soós 2007).

Kemény Bertalan (2004³) a tanyagondnoki szolgálatok kapcsán felvetette azt, hogy a tanyagondnokok sokszor többet voltak a belterületen mint a külterületen, és az intézményekben a tanyagondnokot gyakran sofőrnek minősítették.

III. Kutatási rész

3.1. A kutatás területe, módszere

Kutatásomban az elmülethez kapcsolódóan bemutatam Fejér megye falu- és tanyagondnoki szolgálatait és azokat a helységeket, melyek fenntartják ezeket. Baracska, Csákvár, Igar, Iszkaszentgyörgy, és Mór központtal működnek az ellátások. (A baracscai ellátást egy martonvásári központú intézmény működteti, mivel azonban Martonvásár területére nem terjed ki a gondnokság, ezért baracscai jelölöm dolgozatomban.) A Szociális Ágazati Portál Szociális regiszterében csak 3 szolgálatot találhatunk, de még kettőről tudomást szereztem kutatásom során az interneten. Annak érdekében, hogy megtudjam, pontosan hány szolgálat működik a megyében, felvettem a kapcsolatot az Emberi Erőforrások Minisztériumával, akik ugyancsak az Ágazati Portált ajánlották figyelmembe, mely láthatóan

nem tartalmazza az összes szolgálatot, ezért csak feltételezhetem, hogy öt gondnokság van a vizsgált területen.

Az összes falu- és tanyagondnokot felkerestem és figyelemmel kísértem a tevékenységüket: legalább egy délelőttöt mindenkivel eltöltöttem. A személyes megfigyeléseken túl dokumentumelemzést is végeztem: a kötelezően vezetendő tevékenységnaplókat vizsgáltam (l. 2. a-j) ábrák). Annak érdekében, hogy minél komplexebb képet kaphassak a településekről és az ellátásokról, szociális szakemberekkel és egyéb prominens személyekkel (óvónő, védőnő) készítettem interjút. Ahol lehetőségem adódott, beszélgettem a gondnok klienseivel, a fenntartóval, valamint egy gondnokság kapcsán a falu és a szomszédos község polgármesterével is.

A tevékenységnaplók elemzésére irányuló kutatásomat nehezítette az a tény, hogy kétféle kódrendszert használtak a gondnokok az elvégzett tevékenységük leírására, ezért egységesítettem azokat. Azt a kódrendszert alkalmaztam, amely több kódot tartalmaz, azaz konkrétabban, kevésbé átfogóan jelöli meg az egyes feladatköröket. Akik nem e kódrendszer alapján vezetik a naplójukat, azoknak átírtam e szerint a tevékenységek kódjait. Például az egyik gondnok a bevásárló járatot a D3 kóddal jelölte, mely az általam használt kódrendszerben az önkormányzati információk közvetítését jelentené, ezért átírtam az F1-re, melyben benne foglaltatik a csoportos bevásárló út. *Az alkalmazott kódrendszer és a tevékenységnaplók összesítései a mellékletben találhatóak.* A tényleges tevékenységekre fordított időt százalékos arányban is megjelenítettem, úgy hogy a havi munkaidő keretét napi 8 óra munkavégzés figyelembevételével határoztam meg. Elvileg februárban 160, júliusban 184 órát lehetett dolgozni napi 8 órás munkarendben a hónapban szereplő munkanapok száma alapján (20 munkanap szorozva 8 órával, ill. 23 munkanap szorozva 8 órával). A kapott százalékos értékek megmutatják, hogy a 100-hoz képest (160 és 184 óra) mennyi időt töltöttek a gondnokok a tényleges munkavégzéssel a tevékenységnaplóban szereplő adatok szerint (l. 3.c) ábrát a mellékletben).

A szociális szakmán és a képzésen belül keveset hallani az ellátásról, ezért is tartottam fontosnak a témával való foglalkozást. Az alábbi kérdésekre szerettem volna választ kapni: A gondnokságok mennyire járulnak hozzá a Szociális Törvény 60.§ (1)-ben meghatározott (a dolgozatomban már említett) célokhoz? Melyek a feladatkörei a szolgálatoknak? A

működésüknek milyen jellemzőik vannak? Hol helyezkednek el a gondnokok a szociális hálóban?

3.2. A vizsgált terület

Fejér megye a Közép-Dunántúl Régió tagja, Magyarország fejlettebb része. Székesfehérvár és Dunaújváros ipari nagyvárosok, így munkalehetőségeket kínálnak, de a főváros közelsége is fontos tényező. A megye településhálózatában az aprófalvak ritkák, tanyák és külterületek fordulnak inkább elő. A nagyvárosok közelsége, a mezőföldi táj és a fejlett közlekedési hálózat miatt kevesebb a kisebb lélekszámú település, mint például a szomszédos Veszprém megyében, de itt is vannak olyan helyek, melyek elszigetelődnek. A megye északi területén sok bauxit- és szénbánya bezárt, ami kedvezőtlenül hatott az ott lakók életkörülményeire. A déli részeken magas a munkanélküliség aránya (ennek ellenére sajnálatosan ezen a vidéken nem találtam gondnokságot). A terület fontos a falu- és tanyagondnokságok történetében, mert a Tanya- és Falugondnoki Szövetség központja régebben a megyében, mégpedig Vértesacsán volt, ahol falugondnoki képzéseket indítottak, míg le nem járt az akkreditációjuk. A faluban újonnan megnyitott Falugondnokok Házában tervezik a képzés folytatását és egyéb színes programokat, szemináriumokat szerveznek.

3.3. A baracskai tanyagondnoki szolgálat

3.3.1. Az ellátandó területek

Baracska a Martonvásári járásban található Fejér megye keleti felében, a Vál-völgyében. A falu szélén halad a 7-es főút, valamint a Budapest-Székesfehérvár vasútvonal is érinti, bár a vasúti megálló a falu magján kívül helyezkedik el, távol a község központjától. Ez alapján Baracska kedvező fekvésűnek tekinthető. A településen posta, bolt, gyógyszertár egyaránt van. Baracska állandó népessége 2011-ben 2710 fő volt. A '90-es évekre csökkent a népessége, de 2001-től növekedésnek indult. 2011-ben az előző népszámlálási adathoz képest egy kicsivel kevesebb lakost számlált. Baracskán a száz gyermekkorúra jutó időskorúak száma 127 volt, így az előregedés a jellemző. A munkanélküliségi arányként 5,3 százalékot mértek, mely megyei szinten nem kiugró. A faluban a cigány etnikum található meg nagyobb számban (www.ksh.hu 2013²).

Robozpuszta és Annamajor a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézethez tartozó két tanya, melyet ellát a tanyagondnok. Baracskától 8-9 km-re fekszenek. A 7-es

főútról nyíló bekötőútról közelíthetők meg, de azon engedély nélkül nem lehet közlekedni, így a szeparációhoz ez is hozzájárul. A buszközlekedés nagyon ritka.

Robozpusztát 3 család lakja. Ez a tanya nagyrészt elhagyatott: a régi épületek mára lakatlanná váltak. Egy ma is működő gépjavító műhelye van, és állattartással is foglalkoznak.

Annamajor egy kis falu benyomását kelti, rendezettek a házai és az utcája. Egy közért működik benne és egy pékség, melyekben az elítéltek dolgoznak, ill. posta is van helyben. A börtönépület az utca végén helyezkedik el. Annamajorban a végrehajtó-intézet munkásai kapnak szolgálati lakást, így ők és a családjaik laknak itt.

Összesen 183 fő él a két tanyán együttvéve, ebből 48 személy veszi igénybe a tanyagondnoki szolgáltatást. A kliensek közül két réteg, a tartós munkanélküliek és a nyugdíjasok emelhetők ki. A tanyákon élőkre nem jellemző a rendszeres segély igénylése. Stabil anyagi helyzetűek, a középrétegbe tartoznak. A védelemben vétel sem gyakori esetükben. Előregedés figyelhető meg a két külterületen. A közbiztonság jó, a börtön közelsége nem jelent hátrányt számukra. Egy időben kutyatámadásoktól kellett a lakóknak tartaniuk „Annán”, ami a közbiztonságot veszélyeztette.

Két annamajori lakossal folytatott beszélgetésből megtudtam, hogy interjúalanyaim szeretnek „Annán” lakni, de a távolság nagy problémát okoz számukra. A helyi kisbolt drága, viszont a baracskai bolt sem olcsó, és a kenyeret előre fel kell íratni ahhoz, hogy legyen. Bár a többségnek van, de nekik nincsen autójuk, ezért a vásárláshoz, az orvoshoz és egyéb ügyeik intézéséhez segítséget kell kérniük messzebb lakó rokonaiktól vagy pedig a tanyagondnokkal juthatnak be egy nagyobb településre. Sok esetben hosszú ideig kell várakozniuk, mire haza tudja őket valaki szállítani (pl. 7 órától délután 4-ig). A távolsági buszok nem állnak meg a 7-es főúton a bekötőútnál, valamint a biciklis közlekedés sem megoldható a közeli Pettend felé, mert nincs kiépítve erre út, így nem biztonságos.

A tanyasiaknak egymással jó a kapcsolatuk. Egyre több fiatal érkezik a megüresedett lakásokba. A szomszédok összegyűlnek olykor és köszöntik egymást a neves napokon, de ezen kívül közösségi élet nincs. Az egyik interjúalanyom megfogalmazta, hogy nincs kielégítve a közösségi igénye. A helyi kultúrház csak a fegyőröknek funkcionál. Ha lenne Baracskán valamilyen esti program, nem tudna mivel hazajönni. Ezért a nap általában beszélgetéssel, tévénézéssel, sétával és kertrendezéssel telik.

Annamajort főként a nyugalma miatt szeretik, de a szolgálati lakások is sok előnnyel járnak. A házak külsejét a büntetés-végrehajtási intézet rendezi és támogatja a javítási munkálatokat. Mostanra már kevesebb segítséget nyújt az intézet, mint évekkel ezelőtt, de így is megéri szolgálati lakásban lakni. Régebben földet is művelhettek a lakók (1 hold kukoricát), amire ma már nincs lehetőség. Sokan tartanak a mai napig baromfit, és aki tud, különféle zöldségféléket, gyümölcsöket termel a konyhakertben.

Az egyik lakó megjegyezte, hogy hátrányos helyzetűnek érzi magát annamajoriként, nem egyenjogú, ami fáj neki. A képviselőtestületbe még senkit nem választottak be a tanyáról. A lányának képtelenség volt innen elhelyezkednie bárhol is.

A gondnok a Kajászó – Baracska közötti **Rózsadombon** is végez gyerekszállítást, ahol sok a nyaraló jellegű épület. Az autópálya és a vonatállomás közel esik ehhez a területhez. Egy itteni lakos számára nagy segítséget jelent a szolgáltatás, mert nem kell a gyerekeinek bérletet vennie.

A tanyagondnokság fenntartója a kajászoói önkormányzattal együttműködési szerződést kötött, így az ottani gyerekeket is segíti a közoktatási intézmények elérésében a gondnok, de ez nem minősül tanyagondnoki feladatnak.

3.3.2. A tanyagondnoki szolgálat fenntartója és létrejötte

A tanyagondnoki ellátás a martonvásári székhelyű Szent László Völgye Segítő Szolgálat keretében működik, melynek további feladata a családsegítés, a támogató, a gyermekjóléti szolgáltatás, a házi segítségnyújtás, az idősek nappali ellátása és a családi napközi megszervezése. A tanyagondnoki szolgálat létrehozásának a következő okai voltak: az annamajori büntetés-végrehajtó intézet régen saját buszjáratot üzemeltetett a dolgozói számára. Hirtelen megszüntették ezeket a buszokat, így Baracska szerződést kötött az ALBA Volánnal a hiány pótlására, ám az önkormányzat nem tudta a költségeket fedezni. Emiatt a Kistérségi Társulás pályázatot írt, melynek eredményeképp a szociális intézménybe integrálva létrejött a tanyagondnoki szolgálat 2009-ben. A gondnokságot a pályázat értelmében egy meglévő intézménybe kellett beintegrálni, így került a Segítő Szolgálat ellátásai közé. Eredetileg nem szociális, hanem a közoktatási intézmények elérésének megkönnyítésére nyújtott szolgáltatásnak szánták.

3.3.3. A tanyagondnok személye és feladatai

A tanyagondnok egy 58 éves férfi, általános iskolai és tanyagondnoki végzettséggel. Szereti a klienseit és ők is szeretik őt. Otthon kezdheti meg napi feladatait és otthon is végez, ezek a pozitívumok számára a munkája során. A tanyagondnoknak 3 listája van a különféle külterületeken élő ellátottakról. Az 1. sz. listán 10 fő szerepel Annamajorból. A 2. sz.-n 22 fő található, ők kajászói lakosok. A 3. sz. lista a Kajászó baracskai vonatállomáshoz és a Rózsadombon élő személyek nevét tartalmazza, összesen 16-ot.

2014. februárban a gondnok a gyermekek iskolába és óvodába szállítására szánta a legtöbb idejét. Minden hétköznapi reggel fél 7-kor indul útjára. Annamajorban és Robozpusztán felveszi a diákokat és beszállítja őket a baracskai iskolába, óvodába. Ezt követően Kajászon gyűjti össze a gyerekeket. Végül a Kajászó és a Baracska közötti külterületről (Rózsadomb) viszi be a kiskorúakat a faluba. Délután fél 2-kor iskolai, 4 órakor pedig óvodai-iskolai járatot vezet hazafelé. Csütörtökönként az úgynevezett orvosi napon elszállítja a klienseket az orvoshoz és vissza, de természetesen bármelyik nap rendelkezésre áll, ha szükséges. Munkásokat visz ki igény szerint a vonatállomásra vagy Annamajorból a faluba. Ezen kívül, ha megkérlik, bárkinek bevásárol. A munkája során eddig egy klienst látogatott rendszeresen, aki agyvérzése miatt rokkanttá vált, ezért napi szinten bevásárolt neki, azóta az illető elköltözött. Régebben az ételszállítást is a feladata volt, de ma már a baracskai panzió látja el ezt a tevékenységet. A tevékenységnaplóban is a gyerekek iskolába-óvodába szállítását és az orvosi járatot láthatjuk.

2013. júliusban is a C1-es tevékenység emelkedik ki (gyerekek óvodába-iskolába szállítása). Táborokba vitt gyereket, ill. szenvedélybeteg fiatalokat, valamint betegszállítást is végzett. Segítette a fenntartó szociális intézmény működését hivatalos ügyek intézésével a járáshoz tartozó önkormányzatokban. Ezeket a tevékenységeket nem jelölte meg a naplójában. Nyáron a gondnok jóval kevesebb feladatot lát el és sokszor nincs tennivalója.

A naplókban szereplő munkára fordított időtartam vizsgálata során arra következtethetünk, hogy az ellátás kihasználatlan. Mind februárra mind júliusra alacsony százalékos arányt kaptam a munkavégzésre vonatkozóan. Júliusban még kevesebb idő jutott a tevékenységekre. (A tevékenységnapló vezetésének hiányosságára most is fel szeretném hívni a figyelmet, pl. a gondnoki járművel kapcsolatos teendőket sem jelölte, így nem kapunk teljeskörű képet az elemzésekor.)

3.3.4. A tanyagondnoki szolgálat rendelkezésére álló eszközök

A tanyagondnok rendelkezésére áll egy kisbusz, mely 22 fő szállítására alkalmas. A baracscai irodahelyiség nem funkcionál, viszont a martonvásári intézményben elérhető a gondok, de erre még nem volt példa, hogy ott keressék, inkább az utcán szólítják le vagy telefonálnak neki.

3.3.5. A kapcsolatrendszer és a szociális szakmához való viszony

A gondnok az orvosokkal és a pedagógusokkal áll kapcsolatban. Az iskola vagy az óvoda olykor vele üzen a szülőknek vagy a szülők általa küldenek be valamit az iskolába. A tanyagondnok –mivel az ellátás egy szociális intézmény keretein belül működik egyedülálló módon a megyében- napi kapcsolatban áll a szociális szakemberekkel. Az éves és esetmegbeszélő konferenciákon nem vesz részt, illetve a klienseket se szállítja be pl. az idősek nappali klubjába, de a lehetőség megvan rá. Azt gondolom, hogy hatékony intézkedés volt a szociális szolgáltatások közé integrálni a gondnokságot, hiszen a tanyákon élőkről még inkább informálódhat a Szolgálat, ugyanakkor a gondnoknak a tényleges esetmegoldásba/esetmegbeszélésbe, vagyis a segítő együttműködésbe való bevonását (pl. az éves esetkonferencián való részvétel lehetővé tételével stb.) szükséges lenne erősíteni.

3.3.6. A szolgáltatás korlátai

Az ellátás anyagi nehézségekkel küszködik. A kisbusz fenntartására nem elég a kapott normatíva. Kevés pénz jut a jármű karbantartásra (pl. az autógumik kopottak voltak vagy nem működtek az ablakok látogatásomkor). A gondnoknak magának kellett párszor lemosni a járművet, mely igen költséges volt számára a sok víz miatt. A lakosok megemlézték, hogy nehéz fellépni a járműre. A kisbuszban nincs elég rakodófelület. Az ülőhelyek száma megfelelő, néha fordul elő, hogy egy-egy utasnak állnia kell. Ha nagyobb jármű volna, akkor nem kellene három fordulót megtenni reggelente, ugyanis a rózsadombi és a kajászói utat egy úttal is meg lehetne oldani. A mozgásban akadályozottak szállítása bonyolult lenne a buszban, ugyanis ahhoz több ülést ki kellene venni a busz elejéről. Interjúalanyaim szerint ritka a tanyagondnoki járat, napi többször lenne rá szükség. Javaslatuk szerint úgy lehetne megoldani a problémát, ha telefonálhatnának, amikor szükségük volna az ellátásra. Sajnos ez nem lenne könnyen megoldható, nyilván a gondnok sem állhat mindig rendelkezésre. Ha iskolai szünet van, akkor a tanyasiak számára a gondnokság igénybe vétele még nehezebb, mert akkor még ritkábban jár ki hozzájuk a gondnok.

3.3.7. Összegzés

A szolgálat bár megkönnyíti a távolságok leküzdését, de sok a holt idő, a kihasználatlanság az ellátásban. Több külterület bevonásával a gondnokság kihasználtabb lehetne. Pozitív viszont, hogy a szociális intézménybe integrálták az ellátást.

3.4. A csákvári falugondnoki szolgálat

3.4.1. Az ellátandó területek

A falugondnoki szolgálat a Bicskei járásban lévő Bodmért, Újbarokot és a Csákvárhoz tartozó Móriczmajort látja el. A három közigazgatási egység Fejér megye északi részén helyezkedik el a Bicskei járásban, a Vértes nyúlványai alatt.

Bodmért a fűzfák alatti faluként emlegetik, ugyanis a Bodméri-víz partján -ami mellé települt a helység- fűzfák sorakoznak. A Bicskére vezető út közel van hozzá, bár a buszközlekedése kevésbé jó. A község pár utcából áll, egy kisebb emelkedésre fut fel néhány útja. A falu házai jó állapotúnak tünnek számomra, rendezett, barátságos kép fogadott. A legközelebbi község, Vértesboglár 2,5 km távolságra van.

A település állandó lakossága 238 fő volt 2011-ben. Jelenleg körülbelül 250-en élnek itt, azaz aprófalunak tekinthető. Népessége 1980 óta fogy, de mint arról értesültem, néhány nyugalomra vágyó családnak ideális célpontot jelent a hely, tehát megfigyelhető a bevándorlás. Az időskorúak aránya magas: a száz gyermekkorúra jutó időskorúak száma 149, a száz aktív korúra jutó gyerekek száma 25 és a száz aktív korúra jutó időskorúaké pedig 37 volt. Bár a Vértesben sok német lakta településsel találkozhatunk, ebben a községben nincsenek nemzetiségek (www.ksh.hu 2013²). A munkanélküliség arányáról adatot nem közölt a népszámlálási táblázat, viszont a Családsegítő Szolgálatban informáltak arról, hogy a falu ilyen szempontból nincs kedvezőtlen helyzetben: a szerencsés fekvés miatt az emberek bejárhatnak a bicskei gyárakba dolgozni, helyben pedig földműveléssel foglalkozhatnak, valamint egy autószerelő-műhely, illetve közfoglalkoztatás is van.

A falu családsegítő és gyermekjóléti ellátását a csákvári székhelyű Gondozási Központ és Idősek Otthona Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat (továbbiakban Szolgálat) végzi. A helység szociális képéről tőlük kaptam felvilágosítást. A település kicsi, zárt közösséget alkot, nehezen fogadnak be újakat. Bodmér lakossága próbálja megoldani a helyben jelentkező szociális problémákat, a rászorulóknak természetes támaszaik segítenek. Ha mégis olyan gond

adódik, amit a polgármester sem tud mérsékelni, akkor jeleznek a Szolgálatnak. Éves szinten kevés gyermekvédelmi nehézség lép fel, hiszen eleve alacsony a fiatalkorúak aránya. Iskolai hiányzások során és a kapcsolattartási ügyeletben nyújt segítséget az intézmény a községben. A bűnözés kismértékű, figyelnek egymásra a helybéliek. Alkoholprobléma nincs annyira jelen, egy-egy munkanélküli esetén figyelhető meg. A közösségi házban rendszeresen tartanak programokat.

Móriczmajor Csákvár külterülete, Vértesszőlős és Csákvár között helyezkedik el. Buszközeledése nem megfelelő. Körülbelül 60 fő él itt (köztük roma származásúak is). Egy sertéstelep működött helyben, mely már nem üzemel. Régen vonzó helynek számított, kiváltság volt Móriczmajorban élni, napjainkban sajnos, aki teheti, elköltözik innen, mert hanyatlak ez a településrész. Többségében nyugdíjasok és halmozottan hátrányos helyzetű családok lakják. Csatorna nincs, vezetékes vizet kútból nyernek. Az ingatlanok olcsók, zömében régi uradalmi házak épültek itt a grófi időkből, melyek mostanra lelakottá váltak, ám néhány családi ház is fellelhető ezen a külterületen. Az iskolai végzettség általában alacsony, a munkanélküliség számottevő. Akinek van munkája, Csákvára jár be dolgozni. A kriminalitási arány magas. A Szolgálat családlátogatásokat végez itt, de a lakók problémájukkal bármikor felkereshetik a csákvári irodát. A legkülönbözőbb gondokkal fordulnak a szociális szakemberekhez: segélyigénylés, megélhetési nehézségek, családi konfliktusok. A kliensek nem rendelkeznek megfelelő családdal a tapasztalatok szerint. Sokszor nehéz a kommunikáció velük. A szakemberek elől elrejtik a problémákat, mert „nincsenek szem előtt”, illetve az itt élők több esetben cinkosai egymásnak a falazásban.

Újbarok Szántól néhány, Bicskétől 8 km-re található. A falu nagyon takaros és rendezett: egységes szemetesek, mindenhol szép fehérre meszelt villanyoszlopok fogadják az ide betérőket. Egy részén „villák”, gazdag családi házak épültek. Népessége 426 fő volt 2011-ben, 2001-hez képest nőtt a létszám, ugyanis akkor 346-an laktak a helységben. Újbarokon a száz gyermekkorúra jutó időskorúak aránya 146, a száz aktív korúra jutó gyerekeké 28 és a felnőtteké 41 volt, így itt is megfigyelhetjük az előregedést. A munkanélküliségi ráta 4,4% volt, mely igen kedvező adat. A községben sok német ajkú él, többfelé olvashatunk kétnyelvű feliratokat (www.ksh.hu 2013²).

A felcsúti Oltalom Szociális Családsegítő és Gyermekjóléti Intézmény látja el a települést. A tőlük kapott információk szerint Újbarok is egy zárt közösséget alkot. A községben inkább

jómódú svábok élnek, akik ritkán fordulnak segítségért. Rejtve maradhatnak nehézségek, mert szegénynek érzik őket. Az idegenek, így a családgondozó felé sem nyitnak. Munkamoráljuk magas, csupán a fővárosból ideköltözők körében van több segélyből élő. Gyerekeket még alapellátásban sem gondoznak, aminek oka lehet az előregedés is. A Szőlőskert nevű külterületen kedvezőtlen időjárási viszonyok esetén a gyerekek nehezen jutnak el az iskolába, elszeparálódnak a külvilágtól a rossz útviszonyok miatt.

Bolt, posta vagy gyógyszertár nincs egyik helyen se, így mind a három településről be kell utazni egy nagyobb helységbe.

3.4.2. A falugondnoki szolgálat létrejötte és fenntartója

A falugondnoki szolgálatot a bicskei székhelyű Vértess Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás tartotta fenn, mely a kistérség megszűnésével a Csákvári Önkormányzati Társulás irányítása alá került. Az ellátás 2010 óta működik.

3.4.3. A falugondnok személye és feladatai

A falugondnok egy 47 éves csákvári férfi. Szakközépiskolai végzettségű és a falugondnoki képzésen is részt vett. Munkanélküli volt ezelőtt a tevékenysége előtt. Nyitott, közvetlen és beszédes személyiség. Munkáját szívesen végzi, többnek látja a soförkődésnél, amit munkanélküli periódusa előtt végzett, mert kapcsolatba kerülhet emberekkel, beszélgethet, viccelődhet az idősekkel és valami mindig történik, azaz ingerek érik: ez számára nagyon fontos. A szolgáltatás 37 személyt lát el. A gondnok iskolaidőben hétköznapi reggelente gyerekeket szállít az ismertetett településekről óvodába és iskolába (nyáron óvodába). Az útvonala Újbarok-Szár-Bodmér-Vértessboglár-Móriczhalom-Csákvár. Délután hazaviszi a fiatalokat. Az időseket Bicskére szállítja a piacra és a bevásárló helyekre. Ha bárkinek bármire szüksége van (pl. gyógyszerre), azt beszerzi. Néhány alkalommal kórházba vagy szanatóriumba vitt egy-egy klienst. Régebben a munkaköre kiterjedt Száron a szociális étkeztetésben való közreműködésre is, ill. az orvosi rendelésre történő szállításra, de ezek mostanra már nem tartoznak feladatai közé.

A tevékenységek dokumentációja télen és nyáron is azt mutatja, hogy a gondnok ugyanazokat a tevékenységeket látja el, és nem egészül ki újabb feladatokkal a munkája nyáron pl. a gyerekek táboroztatásával. A tevékenységnaplóban a C1 (gyerekek óvodába-iskolába szállítása) és az F1 (lakossági szolgáltatások nyújtása, itt: bevásárló út) tevékenységekhez

mindenhol egységesen 4 óra időtartam jelenik meg, így az ellátás 100%-osnak tekinthető a tevékenységekre vonatkozó időt vizsgálva mindkét hónapban. (Ez azonban nem tűnik reálisnak, inkább a formális kritériumoknak való megfelelésre törekvő - „legyen meg a napi nyolc óra” - kitöltési módról tanúskodik.)

3.4.4. A falugondnoki szolgálat rendelkezésére álló eszközök

A gondnok a klienseket egy 18 személyes kisbusszal szállíthatja. Szolgálati telefonon érhető el, melynek 20%-át ő maga fizeti. Irodahelyiség található a két faluban, kihasználtságuk javítandó. A kliensek telefonon keresztül léphetnek vele kapcsolatba. Névjegykártyáit szétesztotta a lakosok között, így bárki felkeresheti őt.

3.4.5. A kapcsolatrendszer és a szociális szakmához való viszonya

Saját kapcsolati hálójában a csákvári polgármesteri hivatalt, emellett az összes iskolát és óvodát említette meg. Bodmér és Újbarok polgármesterével jó kapcsolatot ápol. Ottilétemkor a bodmérival beszélgetett az utcán, valamint telefonon keresztül is kommunikált mindkét falu polgármesterével. A csákvári Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat igazgatójával szintén megfelelő a viszonya, de mint kiemelte, közvetlen munkakapcsolat nincs közöttük, hanem mivel mindketten csákvári születésűek, így jól ismerik egymást. A Szolgálat vezetője is megerősítette ezt: nincs együttműködésük a falugondnokkal, de tervben van a falugondnoki szolgálat beintegrálása az intézménybe, ami nagy lépés lenne az ellátás szociális szakmába való beilleszkedéséhez. Az újbaroki családgondozó nem ismerte a gondnokot, nem álltak rendelkezésére információk a szolgálatról, így az együttműködés se volt jelen.

3.4.6. A falugondnoki szolgálat korlátai

Régebben két jármű állt a gondnokság rendelkezésére, ketten végezték a gondnoki feladatokat, azaz a gondnoknak jobban jutott ideje mindenre. Most több feszültség éri, mert sok dologra kell figyelnie. Kérdésemre, hogy milyen negatívumokat lát munkája során, nem mutatott rá nehézségekre. Meglátásom szerint a kisbusz nem alkalmas falugondnoki járműnek, ugyanis az idős emberek számára nem megfelelő: nincs miben megkapaszkodniuk felszálláskor. Az ajtókat nem irányíthatja a vezető, ezért valakinek mindig be kell csapnia őket, ami nem egyszerű sem gyerekként, sem idős emberként. Reggel sok utasnak állnia kellett látogatásomkor, mert nem volt annyi ülőhely, ahányan fölszálltak a buszra, főképp Móriczmajoron vártak a megállóban nagy létszámban ránk.

A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal ellenőrizte a szolgáltatás működését kutatásom végzésének idején. Az ő kritikájukban megjelent az, hogy az irodahelyiségekben és a gépjárműben nem függesztették ki az ellátással kapcsolatos elérhetőségeket, így az ellátotti jogok érvényesülése csorbulhatott.

3.4.7. Összegzés

A falugondnoki szolgálat ez esetben, mint leszűrhetjük, inkább szállítási funkcióval bír és kevésbé szociális jellegű. Viszont nagy szükség van rá, mert a buszközlekedés nem jó a falvakban, így csökkenti a kistelepülések távolságból adódó hátrányait. Az óvodáskorú gyerekek egyedül nem utazhatnak a volánbuszokon, ezért nagyon fontos számukra a falugondnokság. Az idős emberek kedvezőtlen egészségi állapota miatt, még ha a távolsági buszokkal közlekedhetnének, mégis inkább a falugondnokkal utaznak be Bicskére, mert háztól házig viszi őket, így fizikailag kevésbé megterhelő számukra az ügyintézés. A gondnok mindenhol megáll, ahol a kliensek kérik, tehát valóban nagy segítséget jelent az ellátás. A szolgáltatást igénybe vevők maximálisan elégedettek a gondnokkal, mint ahogy ezt mondták nekem. A szociális szakmába való integrálás támogatandó cél. Az újbarki családgondozóval kapcsolatfelvételre volna szükség.

3.5. Az igari tanyagondnokság

3.5.1. Az ellátandó területek

Igar Fejér megye déli részén található a Sárbogárdi járásban közvetlenül Tolna megye határánál (Simontornya mellett), azaz periférikus helyzetű a megyén belül. A falu három részből áll: Igarból, Igar-Vámból és Igar-Szőlőhegyből. A helység már inkább a dombvidékhez tartozik, mint a Mezőföldhöz. Igazi falu képét mutatja mind a három települési egység: sok parasztházat látni mindenhol különböző állapotban.

Igar népessége folyamatosan csökken, a 2011-es népszámláláskor 1016 fő lakott itt. Az elöregedési arány nagyon magas: a száz gyermekkorúra jutó idősek száma 180 volt. Ebben az évben május hónapig csak 4 gyermek született a településen. A száz aktív korúra jutó gyermekek száma 17, az időseké 21 volt. Fejér megyében itt mérték a második legmagasabb munkanélküliségi rátát: 10, 9%-ot (www.ksh.hu 2013²). Már ezen adatok is elárulják, hogy a község hátrányos helyzetű.

Gyógyszertár Igar területén nincs, a közeli Mezőszilason viszont van. Háziorvosi rendelés és védőnői szolgáltatás elérhető heti többször Igar minden részében, tehát a külterületeken is. A szakorvosi rendeléshez sokat kell utazni, ugyanis a megyehatár miatt nem fogadja őket Simontornya, ügyeletre viszont mehetnek oda.

Igar-Vámon kb. 250 fő él. Régen vámszedő hely volt. A Festetics család kastélyt építtetett ide. Szőlészet és sertésnevelde található Vámon, régen szeszfőzde is működött helyben. **Igar-Szőlőhegy** kb. 300 lakosú, a termelőszövetkezet köré épült. Mindkét külterületen van 1-1 bolt és 1-1 művelődési ház, ez utóbbiak kihasználatlanok. Igaron közért, étterem, fagylaltozó és posta egyaránt fellelhető. A buszközlekedés kedvezőtlen, autója kevés lakónak van. A három településrész között egy interjúalanyom szerint nincs együttműködés, nem lehet közös tevékenységeket véghezvinni. Az igariak a tanyasiak felé negatív attitűddel viszonyulnak. „Vámra csak születni lehet, de beintegrálódni nem”, míg Szőlőhegy befogadó közeggel bír – tartják a környékeliek. A tanyagondnok ezeket az állításokat nem erősítette meg. Több interjúalanyom különbséget vél felfedezni a külterületeken és a falu magjában élők életszínvonala között. A gyámügyi előadó és a védőnő szerint a tanyasiak szegényebbek, az igariak jobb módúak. Az óvónő úgy látja, hogy mindenhol élnek szegényebbek és gazdagabbak, ő nem tapasztalta meg a tanya-falu közötti különbségeket.

Igar szociális ellátását a cecei központú „Háló” Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat végzi (velük nem vettem fel a kapcsolatot, de a gyámügyi előadóval, a védőnővel és az óvoda vezetővel igen). A község szociális helyzetét nagyban befolyásolja a már említett munkanélküliség. Egyik településrészen sincs munkalehetőség. Régen a simontornyai börgyárban dolgoztak sokan, de az mára megszűnt. Aki teheti, Dunaújvárosba vagy Székesfehérvárra jár be, de ezek messze találhatók a falutól. A külterületen élőknek a közlekedés még nagyobb problémát okoz, a hajnalban kezdődő munkákat nem vállalhatják el, mert nem tudnának mivel beutazni. Többen is abban látnák a megoldást, ha a mezőgazdaságot fellendítenék a faluban, kihasználnák az önkormányzati földeket, ezzel munkát adnának a helybelieknek. A szakképzettség alacsony. A segélyezettek száma magas. A védőnő egyre több anyagi problémával találkozik. A lakóházakban a legalapvetőbb dolgok rendelkezésre állnak, de a körülmények sokszor nagyon egyszerűek. Fürdőszoba nincs mindenhol. Szerencsére mostanra már sikerült elérni, hogy vízért ne Simontornyára kelljen a fűrt kúthoz bejárnia a családoknak, mely veszélyes volt a kisbabáknak, hanem csapból nyerik a vizet. Gyermekvédelmi támogatásban sokan részesülnek. A jelzőrendszeri tagok élnek jelzési

kötelezettségükkel. Az óvoda vezetője úgy látja, hogy sok gyereket elhanyagolnak. Kirívó esetek nincsenek a védőnő gondozottjainál: családi konfliktusok, terhes anyán való „élősködés”, gyerekek elhanyagolása fordul elő olykor. Az elmúlt években nem kellett állami gondoskodásba vonni kisgyerekeket. A gyámügyi előadótól nyert információkból kiderült, hogy higiénés problémák is fennállnak sok családnál.

A közbiztonság megfelelő Igaron. A környező településekhez viszonyítva jónak számít a tanyagondnok vallomása alapján. A minden évben a falutól pár kilométerre megrendezett híres-hírhedt Ozora Fesztivál nem hat ki a falu közbiztonságára, egyedül a forgalom nő meg és a szemetelés tűnik fel. Községi élet alig van helyben, sok civil szervezet csak névleg működik. Az egyházak közösségei kevés tagot számlálnak. A fiataloknak nem sok lehetőségük van.

3.5.2. A tanyagondnoki szolgálat létrejötte és fenntartója

A tanyagondnoki szolgálat pályázat útján 13 éve (2001) alakult, ezzel Fejér megye legrégebbi szolgálata. Ellátási területe Igar-Vám és Igar-Szőlőhegy. A gondnokság az igari önkormányzathoz tartozik.

3.5.3. A tanyagondnok személye és feladatai

A tanyagondnok egy 39 éves férfi. Mezőgazdasági gépkezelést végzett, érettségivel rendelkezik. A vértessacsi falu- és tanyagondnoki képzésen is részt vett. Simontornyai születésű, de már hosszú ideje Igaron él, mégsem tekinti helybélinek magát. Nagyon sokoldalú, szociálisan érzékeny, aktív személyiség. A falu helyzetét jól ismeri. A helyi Polgárőrség elnöke, a falu és a tanyák mindenese. A Tolna megyei Falugondnokok Egyesületének az elnökhelyettese: intenzívebb kapcsolatban van a Tolna megyei gondnokokkal, mint a Fejér megyeiekkel, ami a falu elhelyezkedésével magyarázható. Munkáját szívesen végzi, mert a gyerekek a „nyakába ugranak”. Szereti, amikor az idősek megköszönik, amit tett értük, mert jóleső érzéssel tölti ez el őt és általában az emberek miatt tartja az állását jónak. Az igari tanyagondnok színes feladatkörrel bír, tevékenysége mintaértékű. 179 ellátottja van. Gyerekszállítást végez reggel-délután az óvodába, a mezőszilasi általános iskolába és haza. Igény szerint gyógyszer, kenyeret és egyéb szükséges dolgokat vásárol. Ebédet szállít az idős embereknek (nem a szociális étkeztetés keretén belül – bár funkciójában e feladatvégzés mégis megfeleltethető annak). Az igari gyerek-, falu- és nyugdíjas napot ő szervezi meg: ő hívja a vendégeket, ő találja ki az állomásokat a

gyerekeknek. Rendezvényei az óvoda vezetője szerint nagyon látványosak. Az óvodában minden évben ő a Mikulás. A Reménysugár Ifjúsági Klub vezetője: színdarabokat adnak elő, melyeket a gondnok tanít be. A szőlőhegyi temető tartályát bizonyos időközönként neki kell megtöltenie, ugyanis egy dombtetőn van a kegyhely és odáig már nem jut el a vízvezeték. Segít az információk terjesztésében (plakátosztás). A fűnyírást ő végzi a külterületek utcáin, a kidőlt fákat rendezi. A közhasznú tevékenységet folytatókat ő koordinálja. Ittlétemkor ruhát osztott egy idős személynek az otthoni ruhatárából, traktort segített megjavítani és egy gyermek napközijét fizette be a mezőszilasi önkormányzatban egy szülő kérésére. Egy pár éve bekövetkezett helyi árvíz alkalmával szerepet vállalt a baj orvoslásában. A kolompári vörösiszap-katasztrófa idején adományt gyűjtött a károsultaknak. Összefoglalva elmondható, hogy a kötelező napi feladatain túl segít, amiben kell, és amiben tud.

A rendelkezésemre álló adatok jól tükrözik a gondnok széles tevékenységi skáláját. 2014. februárban csupán három tevékenységet nem végzett. A gyerekek óvodába-iskolába szállításával töltötte a legtöbb idejét. A nyári hónapban is az igari feladatkör a legszéleskörűbb és ez a szolgáltatás a legkihasználtabb. Ekkor a legtöbb időt az ételszállításra (a szociális étkeztetésben való segítségnyújtás részeként) szánta. Átlagosan a munkára fordított idő itt a legtöbb mind februárban, mind júliusban, jóval több mint 100% a kihasználtság. Több feladat csak itt jelenik meg (A1, A4, E2 és G).

3.5.4. A tanyagondnoki szolgálat rendelkezésre álló eszközök

A tanyagondnoki kisbusz 9 fő szállítására alkalmas. Irodahelyiség külön nem áll rendelkezésre a külterületeken, de az igari önkormányzatban a gondnoknak van saját asztala. Szolgálati mobiltelefont kapott, de nem elégedett vele, mert a költségek egy részét neki kell fedeznie. A kliensek telefonon keresztül, az utcán leszólítva vagy a polgármesteri hivatalban veszik fel vele a kapcsolatot.

3.5.5. A tanyagondnoki szolgálat korlátai

A tanyagondnokság Igaron ugyancsak anyagi nehézségekkel bír, az állami normatíva alacsony. A tanyagondnoki jármű javításra szorult, mert a műszerfala látogatásomkor sem működött megfelelően. A pakolófelület nagysága megfelelő és az ülőhelyek száma is elegendő. Ha az időjárás miatt kedvezőtlenek az útviszonyok, akkor a busszal nehéz közlekedni a magaslatokon. A gondnok hosszúnak tartja a munkaidejét-mely változó: a

gyerekek iskolába szállításától kezdődően este fél 9-ig is eltarthat, ha ifjúsági klubot vezet-, és úgy érzi, sok feladat hárul rá, melyet egyedül elvégeznie nem egyszerű.

3.5.6. A kapcsolatrendszer és a szociális szakmához való viszony

A tanyagondnok a kapcsolatrendszerében a következőket említette meg: a polgármesteri hivatal dolgozóit, az óvodát, a körzeti orvost, a rendőrséget és a családsegítő szolgálatot. Klienseivel jó viszonyban van, csak néha fordulnak elő konfliktusok a munkája során. Az óvoda vezetője nagy elismeréssel beszélt a gondnok munkájáról, olykor ő helyettesíti a gondnokot, így intenzív a kapcsolatuk, segítik egymást. A szociális szakmához fűződik az itteni tanyagondnok tevékenysége, a gyámügyi előadóval szoros a kapcsolata. Ezen kívül már szállított klienst szociális intézményekbe (idősek otthonába pl.). A jelzőrendszer részének tekinti magát. Egy gyermek családból történő kiemelésekor ő vitte el a gyermeket a kiválasztott intézménybe.

3.5.7. Összegzés

Véleményem szerint az igari tanyagondnoki szolgálat kiemelendő, mert az itteni tanyagondnok rengeteg feladatot végez. Bár nem elhanyagolható adat, hogy a megyében ő látja el a legtöbb klienst, mégis mintaértékű a tevékenységi köre. Segít a távolságból adódó problémák kezelésében és tesz a közösségért, a faluért és az egyéni szükségletek kielégítéséért.

3.6. Az iszkaszentgyörgyi tanyagondnokság

3.6.1. Az ellátandó területek

Iszkaszentgyörgy Székesfehérvár szélétől 5 km-re található a Bakony kapujában a Székesfehérvári járásban. A nagyváros közelsége ellenére a külterületei mégis kiesnek a „vérkeringésből”. A 8-as és a 81-es számú főút felől közelíthető meg a település. Buszmenetrendje megfelelő, óránként indul járat Székesfehérvárra. A falu az Iszkaszentgyörgyi Közös Hivatal központja, Csórral és Bakonykútival alkotják ezt a szerveződést.

Iszkaszentgyörgy népessége az elmúlt években nőtt. 2011-ben 1959 fő volt az állandó népessége. A 100 aktív korúra jutó gyermekek száma 25, az időskorúaké pedig 30 volt. A száz gyermekkorúra jutó időskorú 121 volt, így láthatjuk, hogy ezen a településen az

időskorúaknak nagyobb az aránya, de a megye többi községéhez képest az átlagosnál kisebb ez az arány. A munkanélküliek aránya 5,5% volt, mely a megyei átlagnál (5,6%) kicsivel kedvezőbb. Az inaktív keresők aránya (24,2%) is jobbnak mutatkozott a megyeinél (28%). Az eltartottak száma (25,9%) valamennyivel több volt a megyei átlagnál (24,7%), de összességében a település kedvező adatokat mutat (www.ksh.hu 2013²). Munkalehetőség helyben kevésbé van, így Székesfehérvár nyújt álláslehetőségeket. A gazdaságról elmondható, hogy a községben található bányák és lovarda, ill. magáncélú szőlőtermesztést végeznek néhányan.

A falu polgármestere szerint Iszkaszentgyörgyön az országos átlag fölötti a szociális és egészségügyi háló. A helységben a szociális és az egészségügyi intézmények infrastruktúrája nagyon jó, nem rég újítták fel őket. Ez is sokat elárulhat a szociális kérdésekhez való viszonyulásról. Háziorvos minden hétköznap rendel, gyermekszakorvos pedig heti két alkalommal. Fogorvos és védőnő szintén van a községben. Az önkormányzat saját erőből finanszírozza a vérvételt, a reumatológiát és a fizikoterápiát. A Székesfehérvári Kistérség tagjaként társulás keretében tartották fenn a Családsegítő és a Gyermejjóléti Szolgálatot. Kiléptek a kistérségi társulásból és a szomszédos Csórral társulva létrehozták a már említett két alapszolgáltatást az Iszklasztentgyörgy - Csór Szociális Alapszolgáltatási Intézmény keretén belül 2013 júliusában. Pszichológusi ellátás is elérhető a Családsegítő Szolgálaton belül előzetes egyeztetéssel, valamint a házi segítségnyújtás és az étkeztetés szintén megvalósul.

A Gyermejjóléti Szolgálat családgondozójával és a polgármesterrel folytatott beszélgetésből értesülhettem arról, hogy a település szociális helyzete megfelelő. A családgondozó beszámolója szerint a klienseik főképp anyagi nehézséggel küzdenek, de a gyerekek hiányzásai, a különféle magatartászavarok és a családi konfliktusok (mint gyermekelhelyezés, válás) egyaránt jelen vannak. Egy-egy szülő esetében olyan pszichés nehézségek szintén felfedezhetők, mint a szorongás és a depresszió. Az időskorúaknak a lakhatása és a jövedelmi helyzete jó, számíthatnak természetes támaszaikra. Szívesen járnak a kötő-, foltvarró és népdalkörbe, valamint a könyvtárba. A lakók rendelkezésére áll az ugyancsak impozáns és jól felszerelt Integrált Községi és Szolgáltató Tér, melyben közösségi programok, klubok szervezésére, számítógép használatra és könyvtárlátogatásra van lehetőség. A fiataloknak helyben nincs módjuk szórakozni, ezért a szomszédos településekre járnak át. A községben több bolt, gyógyszertár és posta is található megkönnyítve a helyiek életét.

Iszkaszentgyörgynek több külterülete van. A tanyagondnok elsősorban **Kisiszkára** jár ki. Ez a kiterjedt terület egy domboldalon fekszik. Kisiszka széle közel van Iszkaszentgyörgy magjához, ám a belseje már igen csak messze található tőle. Nyaralóingatlanok és életvitelszerűen használt zártkertek egyaránt épültek itt. Az állandó lakosok és az üdülők között konfliktus nem jellemző. Az elmondások szerint kevéssé ismerik egymást. A legfőbb nehézsége az itt élőknek a távolság, hiszen buszjárat nem érinti a területet. Több kilométert is kell sokaknak gyalogolni a falu magjáig, mivel számos családnak nincs autója. A helyi bolt nagyon drága. Iszkaszentgyörgy belsejéből egy-egy közért szívesen felviszi a kisiszkaiaknak a megrendelt árukat, hogy ne kelljen emiatt besétálniuk vagy bebiciklizniük. Az útviszonyokat kedvezőtlennek tartják, főleg télen. Van egy „központi” útja a kisiszkai résznek, ami keskeny, ezért veszélyesnek titulálják. A szemetelést és a „kutyacsavargást” is említették nehézségként.

Somosmálon egy családot lát el a gondnok. Ez a gyönyörű fekvésű hely távol van Iszkaszentgyörgytől. Itt is zártkertekkel és földutakkal találkozhat az erre járó. Inkább nyaralóövezetnek tekinthető, nem élnek sokan itt. Buszjárat megáll ezen a külterületen.

Aligvári-szőlő és Sándormajor ugyancsak a faluhoz tartozik közigazgatásilag, de hozzájuk nem jár ki a gondnok, mert kevesen élnek bennük és a közlekedésük megfelelő.

A külső területek szociális helyzetéről kérdeztem interjúalanyaimat. A külterületeken élők között megjelenik az a réteg, aki a nyugalom miatt költözött ki ezekre a helyekre, ill. az is, aki nem tehetné meg, hogy a falu magjában éljen nehéz anyagi helyzete miatt. Van aki arra kényszerült, hogy eladja a falusi házat az adósságai miatt és olcsóbban próbál telekhez, házhoz jutni a külterületeken. A családgondozó szerint nem lehet különbséget fellelni a kül- és belterületen élők szociális helyzetében, éppen amiatt, mert nem csak hátrányos helyzetűek élnek kint. Viszont megtudtam, hogy egyes helyeken nincs vezetékes víz, így kutakból kell vizet nyerniük az embereknek, mely ártalmas lehet az egészségre. Csatorna sincs mindenütt. A közvilágítás megoldott. Jelentős probléma, hogy Kisiszkán nincsenek házsámok, így nehéz megtalálni, elérni az embereket, így rejtve maradhatnak problémák.

3.6.2. A tanyagondnoki szolgálat létrejötte és fenntartója

A tanyagondnoki szolgálatot 2009-ben indította el Iszkaszentgyörgy önkormányzata. A falu- és tanyagondnoki szolgálatok „ritkák, mint a fehér hollók”, ezért büszke arra a polgármester, hogy Iszkaszentgyörgy működteti ezt az alapellátást. Úgy érezték, létre kellene hozni egy szolgálatot, ami segíti az időseket és a gyerekeket. A gazdasági válság előidézte a külterületek

népességének gyarapodását, a hitelek miatt többen kiköltöztek, ezért szükségesnek vélték az ellátást. Pályázat keretében jutottak egy kisbuszhoz, így kezdődhetett meg a szolgáltatásnyújtás.

3.6.3. A tanyagondnok személye és feladatai

A tanyagondnok egy tősgyökeres iszkaszentgyörgyi fiatal lány, akit mindenki ismer, és ez sok előnnyel jár. Például az iskolának, ahova kijár, egykor ő maga is a diákja volt, így a kommunikációsokkal könnyebb, mintha nem a faluban nőtt volna fel. Érettségivel rendelkezik, a falugondnoki képzést még nem végezte el. Szociális végzettsége nincs. Munkájának célja az emberek segítése és az, hogy megkönnyítse az idős emberek életét, eljuttassa őket a háziorvoshoz. Örömmel végzi feladatát, mert szeret vezetni. Pozitívnak tartja állását abból a szempontból, hogy helyben van, nem kell beutaznia másik településre, de a munkahely rugalmasságát is kiemelte.

Kisiszákára minden reggel két fordulóban látogat ki a tanyagondnok. A gyerekeket szállítja iskolába és óvodába. Délután viszont nem viszi őket haza, mert nehéz volna összeegyeztetni, hogy ki mikor végez. **Somosmálon** egy anya és a gyermeke veszi csak igénybe a szolgálatot, orvoshoz viszi őket a faluba. Szeretnének elköltözni erről a helyről az izoláltság miatt.

Mindennapos tevékenység az ételhordás az óvodából az általános iskolába. Ezeken kívül betegszállítást végez, ha megkérik rá, de volt, hogy az orvost juttatta el a rendelőjébe. A gyerekeket távolabbi településekre vitte már focimeccsre. Ha kell, levelet ad be valahova. Váltott már ki gyógyszert idős embernek, mikor igény volt erre. Az idősök világnapján az ő segítségével juthattak be a programra a külterületen élő nyugdíjasok és egész nap segített az esemény lebonyolításában, valamint más önkormányzati programoknál is számítanak rá. Segélyosztásban szintén közreműködött. Összesen 23 klienst lát el.

A 2013. júliusi napló vezetése vagy nem megfelelő, vagy pedig a szolgáltatás nagy kihasználatlanságára utal (*azóta már gondnokváltás történt*). Februárban a munkára fordított idő átlagosan kevésnek bizonyul, így kihasználatlannak tűnik a szolgáltatás. A legtöbb időt az ételszállítás az önkormányzati intézményekbe (G1) elvégzésére fordította. A G2-es tevékenység csak nála jelenik meg a tevékenységnaplók szerint (önkormányzati információk közvetítése a lakosság felé). Mindkét hónapban nagyon alacsony (35,3%, illetve mindössze 3,3%) a munkavégzésre fordított idő aránya.

3.6.4. A szolgálat rendelkezésére álló eszközök

A szolgálatnak van egy 22 személyes kisbusza, mellyel két menetben lehet beszállítani a gyerekeket a falu magjába. A gondnok rávilágított arra, hogy az idős emberek számára nincs benne kapaszkodási lehetőség. Önálló irodahelyisége nincs. Mobiltelefont biztosítanak számára, flottatag, így ingyen hívhatja az önkormányzati dolgozókat. A kliensek könnyen felvehetik vele a kapcsolatot. A helyi újság hátoldalán megjelent a telefonszáma, de az önkormányzatban is felkereshetik őt vagy hagyhatnak üzenetet neki.

3.6.5. A szolgálat korlátai

Az ellátás nehézségeként azt jelölték meg, hogy az államtól kapott normatíva nem elegendő, de szerencsére az önkormányzatnak van elég pénzügyi kapacitása a szolgáltatás fenntartására.

3.6.6. A kapcsolatrendszer és a szociális szakmához való viszony

Kapcsolatrendszere elemzésekor a gondnok azt mondta, hogy mindenkivel kapcsolatban áll. Az önkormányzatot, az iskolát és az óvodát emelte ki. Klienseivel jó viszonyt ápol, egy esetben volt csak nehézsége valakivel, de különösebb problémák nincsenek jelen. Reggelente jókedvűen indul a nap a gyerekek szállításakor, melyet én magam is megtapasztalhattam. Tanyagondnoksága kezdetén a gyerekek sokszor túl elevenek, szófogadatlanok voltak, el kellett tennie egy kis időnek, mire kialakult a megfelelő kapcsolat közte és köztük. A szociális szakmával való viszonya jó. A családgondozókat ismeri, jóban van velük. Volt, hogy megkérték őt, hogy figyeljen oda jobban egy-egy diákra. Ottlétemkor az egyik család esetéről beszélgetett a családgondozóval. Azt gondolom, hogy ez nagyon pozitív, hiszen megkönnyíti a családgondozó munkáját ez által, mert olyan információk birtokában lehet, amiket a gondozó nem feltétlenül tudhat.

3.6.7. Összegzés

Az iskaszennygyörgyi tanyagondnok feladata fontos, hiszen jelentősen leegyszerűsíti a tanulók iskolába járást, az idősek és betegek orvoshoz való eljutását. Elsősorban sofőri tevékenységet végez az itteni gondnok. Mivel szociális gondozók elvégzik a szociális feladatokat, ezért neki nem kell ilyen jellegű tevékenységeket végeznie, de mint látható, ha megkérik, akkor segít, amiben tud. A diákok hazaszállítása hiánya viszont egy megoldandó feladat véleményem szerint (szükségletfelméréssel az igény kiderülhet).

3.6.8. Kitekintés

Kisiszka folytatása Csóriszka, ami már közigazgatásilag Csórhoz tartozik, de ugyanolyan külterületi egység, mint Kisiszka, ugyanolyan jellemzőkkel, így indokolt volna ott is egy szolgálat beindítása. Csóriszka népessége folyamatosan gyarapszik. 80 állandó lakója van és 100 olyan ingázója, akik a melegebb hónapokban tartózkodnak Csóriszkán. Régen préházakat építettek ide. A 2000-es években a közeli városból egyre többen költöztek ki a dombra. Először hátrányosabb, később a jobb anyagi helyzetűek is megtelepedtek ezen a külterületen, nyugalmat keresve. Bár autója többnyire van a helybélieknek, de az úthálózat fejletlen. A falu -bár szeretné-, de nem tud olyan infrastruktúrát biztosítani itt, mint a belterületen. A polgármester a csóriszkaiakat a közösség fontos részének tekinti. A tanyagondnoki szolgálat működtetését tervezik, szeretnék ennek érdekében pályázni. Az iszkaszentgyörgyi tanyagondnoksághoz hasonló modellt kívánnak létrehozni. Ez azt mutatja, hogy Csór számára mintaértékű az általam bemutatott szolgálat. Ugyanakkor az iszkaszentgyörgyi szolgálat alacsony kihasználtsága miatt gazdaságossági, hatékonysági szempontból érdemes volna összefognia a két falunak.

3.7. A móri tanyagondnokság

3.7.1. Az ellátandó területek

Mór Fejér megye északnyugati részén helyezkedik el a Vértess és a Bakony találkozásánál. A város viszonylag közel fekszik több megyeszékhelyhez, a 81-es főút átszeli. Vállalatok, cégek telepedtek le helyben, így a munkanélküliségi ráta alacsony: 4,1% volt 2011-ben (www.ksh.hu 2013²), mely még a megyeszékhelyénél is kedvezőbb adat. Mivel Mór járási székhely, ezért a Szociális Alapszolgáltatási Központ a városban található. Feladata az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés, az idősek nappali ellátása és a gyermekjóléti szolgáltatás. Tőlük is értesülhettem a külterületek szociális helyzetéről.

A tanyagondnok három, közigazgatásilag Mórhoz tartozó tanyát lát el: Felsődobost, Tímárpusztát és Árkipusztát.

Felsődobos egykor királybirtok volt. Mórtól 16 km-re helyezkedik el, azaz messze található a várostól. Ráadásul megyehatáron épült, ebből még inkább látszik, hogy „kiesik”. A 81-es főútról vezet egy rövid út Dobosig. Bakonysárákány van a legközelebb hozzá, ami már Komárom-Esztergom megye része, oda viszik a gyerekeket óvodába és iskolába. A falu

zsákfalú, az utcája végén dombok zárják le az utat, a másik oldalról erdő szegélyezi. Többen tartanak állatot, de a kertekben lehetőség van veteményes kialakítására vagy szőlőművelésre is (Mór és környéke híres borvidék). Megtapasztaltam, hogy a helységben egymás mellett sorakoznak új építésű és idős, rossz állapotú házak. Vannak olyan családok, akik szívesen költöznek ki a nyugalomba és impozáns lakhelyeket alakítanak ki maguknak, mások pedig kényszerből élnek itt. A faluban található egy kisbolt és egy művelődési ház. Busz kb. kétóránként jár ide. 2012-ben Felsődoboson 124 fő élt, melynek a fele nyugdíjas volt és a gyermekek aránya 20% körül mozgott, így láthatjuk, hogy a nyugdíjasok aránya magas, tehát a tanyagondnoki kliensek is elsősorban közülük kerülnek ki.

Tímárpusztá néhány km-re helyezkedik el Mórtól, dombok között. 2012-ben 30-an laktak itt. Majorsági házak épültek Tímáron, melyek sorház jellegűek. A Lammagrár Kft. növénytermesztéssel foglalkozik a pusztán. A helységben nincs se bolt, se megfelelő közlekedés (napi két busz érinti a települést), tehát autó nélkül nagyon nehéz megélni itt.

Felsődoboson és Tímárpusztán kevés kliense van az Alapellátási Központnak, például adósságkezelésben nyújtanak ezeken a külterületeken segítséget.

A várostól 4 km-t kell megtennünk ahhoz, hogy elérjük **Árkipusztát**, az egykori majorságot. 2012-ben 64 fő lakott itt, melyből 30-an roma származásúak voltak. Szükségakásokban élnek a lakók, házaikat lelakják, zsúfoltság jellemzi őket. Sokaknak nincs általános iskolai végzettsége. Három főnek volt csak állandó megélhetése 2012-ben. Gyakran biciklivel oldják meg a közlekedést, mert nincs pénzük a tömegközlekedésre. Árkipusztáról minden csütörtökön belátogatnak az Alapellátási Központba a kliensek. Ott ruhát adnak nekik, segítenek az adósságkezelésben stb. Sok itt élő gyermek védelembe vétel alatt áll.

3.7.2. A tanyagondnoki szolgálat fenntartója és létrejötte

2010-ben a Vöröskereszt pályázta meg a tanyagondnoki szolgálat működtetését, azóta is a szervezet kezében van az ellátás. Ez különleges, hiszen a kutatási eredményekből már kiderült, hogy nagyrészt az önkormányzatok tartották fent ezt a szolgáltatást. Az ellátott tanyagondnoki kliensek száma 32 fő. A Vöröskereszt klienseinek többféle módon segíthet, mint egy más jellegű fenntartó, hiszen adománygyűjtéssel, véradással egyaránt foglalkozik, és kapcsolatrendszere kiterjedtebb lehet. Móron ők végzik a támogató szolgáltatást is.

3.7.3. A tanyagondnok személye és feladatai

A tanyagondnok egy kedves, humánus, szociálisan érzékeny 40 éves nő. Szakmunkás végzettségén felül szociális gondozó és ápolói képesítést szerzett, majd falugondnoki képzésre is járt. Láthatjuk, hogy rendelkezik más szociális végzettséggel, mely a megyében unikális. Örömmel végzi munkáját, mert segíthet másokon és emberekkel foglalkozhat, akik örülnek látogatásainak. Szereti biztatni a klienseket és jókedvre deríteni őket.

Felsődobosra a tanyagondnok heti egyszer jár ki. Feladata a bevásárlás, gyógyszerkiváltás vagy pedig különféle nyomtatványok kitöltésében segít (pl. lakástámogatás, közgyógyigazolvány beszerzésében való közreműködés). Előfordult az is, hogy orvoshoz szállított idős embereket. Végzett a faluban már vérnyomásmérést és vetőmagosztást is. Havonta kerül sor ruhaosztásra a Vöröskereszt jóvoltából, melynek hírét plakáton keresztül terjesztettük ottlétemkor, ill. minden kliensnek szóban említette a gondnok az eseményt. Mikulás ünnepséget szintén rendeztetett már a gyerekeknek, valamint beszállította őket a Vöröskereszt irodájába az általuk szervezett játszóházba (ezek vonatkoznak a többi külterületen élő gyerekekre is). Családokhoz látogat ki, akiket meghallgat és segíti őket, amiben épp szükséges.

Tímárpusztára a tanyagondnok napi szinten jár. Két fogyatékkal élő gyermeket szállít iskolába és haza, ők máshogy nem juthatnának be a városba fejlesztő óráikra. A Tímárpusztán élő hátrányos helyzetű családok egyikének a gondnok a Vöröskereszttel együtt pályázatot egyaránt írt már és ruhákat is mindig visz az itt élőknek.

Árkipusztán a gondnok sokszor nehezen kommunikál a helybéliekkel, egyedül sose látogat el ide. A szolgáltatás ruhaosztást végez itt. Ezen túl, ha valamire szüksége van az árkiaknak, akkor bemennek az irodába és a gondnok a képviselők felé továbbítja az igényeiket.

2013. júliusban a G3 (falugondnoki szolgáltatás működtetésével kapcsolatos teendők ellátása) és az E1 tevékenység (művelődési, sport, szabadidős tevékenységek szervezése) emelkedik ki a többi közül. A G3 kevésbé kapcsolódik a lakossághoz, bár nyilvánvalóan fontos feladatkör az is. 2014. februárban a G3 és a C1 (gyerek óvodába, iskolába szállítása) feladatokra fordította a legtöbb idejét. A C1 tevékenység a nyári hónapban egyáltalán nem jelenik meg. Az A3-es tevékenységet (közreműködés a közösségi és szociális információk szolgáltatásában) júliusban csak ő végezte. A móri az igari után a legtöbb tevékenységet ellátó gondnokság. A B2-es feladatkört (egyéb egészségügyi intézménybe szállítás) csak itt végzik.

Mindkét hónapban 100%-os, ill. kicsit több a szolgáltatás kihasználtságra a tényleges munkaidő tekintetében, mely reálisnak tűnik.

3.7.4. A szolgálat rendelkezésére álló eszközök

A tanyagondnoki szolgálat rendelkezésére áll egy ötszemélyes szolgálati autó és egy kilenc fő szállítására alkalmas kisbusz. A Vöröskereszt irodájában külön asztala van a gondnoknak, így bármikor felkereshető. Szolgálati mobiltelefont is kap. Telefonszáma kifüggesztve áll pl. Felsődoboson a művelődési háznál, tehát aki kapcsolatba szeretne vele kerülni, az elérheti őt.

3.7.5. A tanyagondnoki szolgálat korlátai

Anyagi nehézséggel küszködik az ellátás: alig kap állami normatívát, amit igen, az szinte semmire se elegendő, az önkormányzat sem támogatja őket, nem állnak mellettük. Ha több pénzük lenne, több klienst láthatnának el, jelenleg nem tudnak mindenkin segíteni. A helyi Vöröskereszt igazgatója kiemelte és a gondnok is, hogy az emberek nem érzik a szolgáltatás súlyát, hiszen ingyen juthatnak hozzá, ezért olykor túl sokat várnak el a tanyagondnokságtól, azaz „nem elég az ember kisujja”. A rengeteg dokumentáció is szóba került, mivel az is a kliensektől veszi el az időt, de természetesen szükség van rá.

3.7.6. A kapcsolatrendszer és a szociális szakmához való viszony

A tanyagondnok a kapcsolati hálója elemzésekor megemlítette az önkormányzatot, a családsegítő szolgálatot és a háziorvost. Megtapasztaltam, hogy a pedagógusokkal és a kliensekkel is közeli kapcsolatban áll: örömmel fogadják őt mindenhol. Értesültem arról, hogy élt már jelzéssel a Családsegítő Szolgálat felé, amikor úgy tapasztalta, hogy egy kisgyermek éhezett. A Vöröskereszt ápolja a kapcsolatot az Alapellátási Központtal: pl. az élelmiszer- és mikuláscsomagok összeállítása, valamint a nyári programok kapcsán egyeztetnek egymással. Klienseit a gondnok nem szállítja szociális intézményekbe, de egészségügyiekbe igen.

3.7.7. Összegzés

A móri tanyagondnokság egy hiánypótló feladatot lát el, hiszen az Alapszolgáltatási Központnak nincs rá módja, hogy fokozottabban segítse a külterületen élőket, hogy fókuszáljon rájuk - míg ő ezekért a területekért van jelen és lelkiismeretesen teljesíti tevékenységét. Úgy vélem, Móron a szolgálat jól működik és igyekszik orvosolni a fellépő problémákat, teljesíteni ennek az ellátási formának a törvényben megjelenő célját. Az egyik kliens költői kérdése is megerősíti ezt: „Mi lenne velünk nélküle (a gondnok nélkül)?”.

3.8. Konklúziók

Fejér megyében 1 falu- és 4 tanyagondnokságot találtam (mint már említettem, nem kizárható továbbiak jelenléte). A legrégebbi tanyagondnokság 2001-ben, a legújabb pedig 2010-ben alakult. Összesen 319 klienst látnak el.

3.8.1. A gondnokok személyére vonatkozó adatok

A gondnokok nemi aránya 2 nő és 3 férfi. A legfiatalabb személy 22, a legidősebb 58 éves. Egyikük kivételével mindenki elvégezte már a vértessacsi falu- és tanyagondnoki képzést. Aktuális munkájuk előtt többen munkanélküliek voltak. Nem falugyűlés választotta meg őket, hanem a fenntartók bízták meg a feladattal a gondnokokat, vagy ők maguk jelentkeztek rá. Bár „helybéli”, de egyikük sem lakik a külterületeken, ill. a csákvári ellátás esetén az aprófalvakban, így a helybéliség idézőjelesen érthető.

3.8.2. A szolgáltatások fenntartói

A szolgálatok közül egyet a Vöröskereszt, kettőt kistérségi összefogás (önkormányzati társulás valamint egy szociális intézmény) és szintén kettőt a települési önkormányzat tart fenn. A szolgáltatás működtetője nem az adott településen található a bodméri, az újbarki és a baracskai külterületek esetében.

3.8.3. A rendelkezésre álló eszközök

Mindegyik ellátás rendelkezésre áll gondnoki jármű, melyet általában csak a gondnok használ. Sok helyen egyszerre nem tudják szállítani az utasokat, ill. előfordul, hogy állniuk kell. Az önálló irodahelyiségek túlnyomórészt kihasználatlanok, ha egyáltalán vannak. Szolgálati mobiltelefont minden gondnok kapott. Számítógép és internet a fenntartó központjában érhető el számukra, tehát kizárólagosan nem használhatják, ahogy ezt a 2000-es években is megtapasztalták már a kutatók.

3.8.4. A szolgálatok tevékenységi körének értékelése

A tevékenységi naplók elemzéséből kiderül, hogy az igari és a móri gondnok látja el a legszínesebb feladatkört. Tevékenységük mintaértékű a júliusi hónapban is. Nem egy helyen a nyári szünidőben alig kapnak feladatokat a gondnokok, de a munkaidőt akkor is ki kell valahogyan tölteniük. Az iszkaszentgyörgyi és a baracskai gondnokság esetén tapasztalható a tevékenységnapló alapján az, hogy a júliusi hónapban sokkal kevesebb időt fordítanak a

szolgáltatásra. A többi település esetén nincs lényegi eltérés a két hónap között. A szolgáltatás kihasználatlan Baracskán és Iszkaszentgyörgyön: egy nap kevés idő jut a tényleges munkára a többi gondnoksághoz képest. A mellékeltben található összesítő táblázatból is kiderül, hogy mekkora különbségek vannak az egyes szolgálatok között a munkavégzés tényleges időtartamával kapcsolatosan. Felvethető persze az is, hogy vajon mennyire helyt állóak a naplókban szereplő időtartamok, ill. mint már említettem, *nem mindenki vezet minden tevékenységet*, így némiképp torz lehet ez a kép, mégis figyelemre méltó számomra. Ezen adatok alapján tágitani kellene a gondnokok tevékenységeit és összevonni több települést pl. Iszkaszentgyörgy és Baracska esetében. Ez utóbbi két településen napi 8 óra tényleges tevékenység –mint láthatjuk- nem jelenik meg a naplóban. Móron és Igaron viszont több esetben túl is lépi a napi 480 percet a gondnok munkája. Leszűrhető a kódrendszer alapján, hogy mennyiféle feladata lehetne egy gondnoknak, melyekből többre nem is láthatunk példát. Az adatokból kiderül, hogy a Fejér megyei gondnokok átlagosan a legtöbb időt a C1-es tevékenységre szánják, azaz a gyerekek óvodába-iskolába szállítására. Ezután a G3-as (falugondnoki szolgáltatás működtetésével kapcsolatos teendők) és az A1-es tevékenység következik, ám ez utóbbit csak egyetlen egy gondnok végzi (szociális étkeztetésben való közreműködés). Az F1-es feladatkörrel (lakossági szolgáltatások) 4 helyen találkozhatunk. A G5-ös tevékenység - a közhasznú munka irányítása - egyik naplóban sem jelenik meg, bár az igari gondnok elmondásai szerint ellátja ezt a feladatot is. Februárban az A3-as tevékenység nem megfigyelhető (közreműködés a közösségi szociális információk szolgáltatásában), ám júliusban a móri gondnoknál már igen. A nyári hónapban az E2-es feladat nem jelenik meg (művelődési, sport, szabadidős tevékenységekben való részvétel segítése személyszállítással). A szociális étkeztetésben való közreműködés érdekes módon csak az igari külterületek esetén említhető meg, pedig az előzetes kutatások azt mutatták, hogy a gondnokságok aktívan szerepet vállaltak ebben a tevékenységben a 2000-es évek elején, de a többi ekkor tájt leszűrt adat a tevékenységek gyakoriságára vonatkozóan különbözik a jelenlegi Fejér megyei feladatkörökétől (pl. a gyógyszerkiváltás, a házi segítségnyújtás hátrébb van). Összesítve azt gondolom, hogy tényleges szociális tevékenység Móron és Igaron jelenik meg, a többi szolgálatban inkább sofőri szerepek vannak jelen. A G3-as (vagyis a szolgáltatás műszaki és adminisztratív feltételeinek fenntartásra irányuló) tevékenység nagyfokú jelenléte is erre következtethet. A falu mindenese pozíció csak Igaron és esetleg Móron áll fent meglátásom alapján. Az tény, hogy Igar látja el a legtöbb klienst, ám azt gondolom, hogy ettől függetlenül is modellként szolgál. Nyilvánvalóan minél kevesebb az ellátott, annál szűkebb lehet a

tevékenységek köre, de ezt megcáfolja Mór, hiszen a 32 gondozottal mégis jóval színesebb a feladatköre, mint más gondnokságoknak. Valamint kisebb klienskörrel több közösségformáló programot, tevékenységet lehetne véleményem szerint folytatni, tehát bár nem elhanyagolható szempont az, hogy egy gondnoknak hány kliense van, mégsem lehet csak erre hivatkozni a tevékenységek értékelésekor. Szükségletfelméréssel fel lehetne deríteni azt, hogy volna-e igénye a klienseknek ezekre a más jellegű feladatkörökre vagy sem.

A Törvény által kitűzött célok közül a szolgáltatások a térbeli akadályok leküzdésében segítséget nyújtanak, hiszen több helyen nem megfelelő a tömegközlekedés. Persze sokszor nem elegendő az általuk nyújtott lehetőség sem, mivel így is nehéz hazajutni pl. Annamajorra, de támaszt nyújt az ellátás. Az intézményhiányból fakadó hátrányokat csak részben enyhítik. Oktatási-nevelési intézményekbe gyakran szállítanak klienseket, ill. megjelenik az egészségügyi intézményekbe való szállítás is. Sportlétesítményekbe elvétve, kulturális intézményekbe pedig nem viszik a klienseket. Az A4-es tevékenység végzését, az ellátottak eljuttatását a szociális intézményekbe csak egy szolgálat esetén tapasztalhatjuk meg (Igaron). Az alapvető szükségletek kielégítésében szerepet játszanak a gondnokságok, hiszen az összes gondnok rendelkezésre áll, ha valakinek gyógyszerre van pl. szüksége és szinte mindenki szállít bevásárló helyekre klienst. A nagyobb településekre a kint élők bejuthatnak a gondnokok segítségével, így intézhetik mindennapi feladataikat, hivatalos ügyeiket. Az egyéni szükségletek kielégítése is mindenhol megjelenik, ha megkérik őket. A közösségi szintű szükségletek többnyire a bevásárló körutak esetében vannak jelen, de az igari és a móri gondnok részt vesz közösségi események megszervezésében. Az igari katasztrófafahelyzeteknél is fontos szereppel bír.

Végül még egyszer kritikával illetném a dokumentációt. A tevékenységnaplót több szolgálat nem vezeti megfelelően. Vagy rutinszerűen mindenhova ugyanazok az adatok kerülnek vagy kihagynak egyes tevékenységeket vagy pedig rendszertelenül vezetik a naplót. Problémának látom azt, hogy kétféle kódrendszer van használatban, így nem egységesek a naplók.

3.8.5. A kapcsolati háló és a szociális szakmához való viszony

Mind az öt gondnok kapcsolati hálójában fellelhetők az óvodák és az iskolák pedagógusai. Előfordul több helyszínen, hogy a szülőknek a gondnokkal üzennek. Többen említették az egészségügyi dolgozókat, a polgármesteri hivatal munkatársait és magát a polgármestert a kapcsolatrendszer elemzésekor. Tapasztalataim szerint általában jó viszonyban állnak a

kliensekkel. Egy külterületen fordul elő kommunikációs nehézség az ott élőkkel, ami megnehezíti a gondnok munkáját, egyedül nem is látogat el hozzájuk.

A szociális szakemberekkel való viszony mindenkinél más és más. A baracskai tanyagondnokság egy szociális intézmény keretein belül működik, így napi kapcsolatban áll a gondnok a szociális szakemberekkel. Igaron a gondnok rokona gyámügyi előadó helyben, ezért rálát a szakmára. Mivel a Polgármesteri Hivatal mellett működik a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, gyakran találkozhat a szociális segítőkkel is. Iszkaszentgyörgyön bár nincs napi intenzív kapcsolat a szociális szférával, de a gondnok láthatóan jó viszonyt ápol a családgondozókkal. Csákváron munkakapcsolat nincs a gondnok és a szociális intézmény között, de gyerekkoruk óta ismerik egymást annak vezetőjével, ám az újbarki családgondozóval egyáltalán nem ápol kapcsolatot. Móron a szociális intézménynek már jelzett a gondnok. Egy esetben érzékelttem azt, hogy a szociális intézmény vezetője nem ismerte a gondnok személyét, pedig a gondnok állítása szerint jó a kapcsolata az intézménnyel. A szociális szakmához való kevés fűződést szemlélteti az, hogy a szociális intézményekbe való eljutásban csupán egy gondnok nyújtott segítséget a tevékenységnapló szerint és a többi „A” jelű – vagyis elvileg a szolgálatok tekintetében legfontosabbnak ítélt, és ismételten sajnálatosan csak elvileg kötelezően végzendő - tevékenység is ritkán, vagy egyáltalán nem jelenik meg a gondnokságoknál, holott azok szolgálnák a közreműködést a szociális alapellátási feladatokban.

A szociális szakmához való viszony javításra szorul, nem változott a helyzet a 2000-es évekhez képest. A szakma periferiáján mozog ez az ellátás, nincs kellően integrálva a professzióba. *Jobban ki lehetne használni azt, hogy van egy személy, aki jól ismeri a faluban és a külterületeken élőket, napi kapcsolatban van velük – azaz jó információforrás, segíthet az esetkezelésben.* Erre nagyon szép példa az, hogy Iszkaszentgyörgyön a gondnoktól érdeklődött a családsegítő egy kamasz fiúról. Az önkormányzatok alá tartozó gondnokságok a polgármesteri hivatal, azaz a polgármester számára juttathatnak friss híreket az elszeparáltabb területekről. Így nagyobb lehet a rálátás ezekre a helyekre, tehát számukra kedvező intézkedéseket hozhatnak – persze ha van erre nyitottság és elsősorban kommunikáció a gondnok és az önkormányzati dolgozók között. Azt hiszem, mivel ez egy szociális alapellátási forma, a szociális intézményekkel is össze kellene fonódnia, mint ahogy az Baracskán megvalósul, és ahogy Csákváron tervezik. Ha a teljes integráció nem is, de több interakció a szociális szakemberekkel, a jelzőrendszerben való aktív megjelenés, az

esetkonferenciákra történő meghívás lényeges volna, melyek most még nem, vagy kevésbé valósulnak meg. A jelzőrendszerben ritkán jelennek meg a gondnokok, két szolgálat esetén egyáltalán nem.

3.8.6. A szolgálatok viszonya egymással

Egyértelműen kijelenthető, hogy a gondnokok nem ismerik egymást, szinte senki se tudta, hogy hol működik még az övén kívül szolgálat. Az igari gondnok a Tolna megyei hálózathoz tartozik inkább, hiszen az ottani egyesület alelnöke. Fejér megyében nincs a gondnokságokat átfogó egyesület, ezért nehéz tájékozódni a szolgálatokról és így szakmai együttműködés, a tapasztalatok átadása sem valósulhat meg. Mindez azért is különösen fontos lenne, mert a kutatás alapján két szolgálat, Igar és némiképp Mór példáján is jól látható, hogy a szolgáltatás nagyon jó lehetőségeket biztosít a helybeliek megsegítésére, amennyiben a lehetőségeket a falugondnokok kiaknázzák. Nyilvánvalóan ez a gondnokok személyiségéből, hivatásbeli elkötelezettségéből, ugyanakkor esetenként egyszerűen információ és/vagy tudás, tapasztalat hiányból is eredhet. Talán a köztudatban is jobban benne lenne a létezésük, hiszen tapasztalataim szerint az emberek általában nem ismerik ezt az ellátási formát (nem a vizsgált területeken élőkre gondolok). Igaron kívül a szolgálatok viszonylag közel helyezkednek el egymáshoz, így a másik négy gondnokság összefoghatna.

3.8.7. A szolgálatokban megjelenő problémák

Majdnem mindenhol felhívták a figyelmemet az anyagi nehézségekre. Egy-egy helyen a gondnoknak önköltségből kell a járművet tisztítani, ill. az eddig ingyenes telefonhívásaiért fizetni. A pénzhiány ezen kívül olyan gondokat is szül, hogy nem tudnak olyan gyakran kimenni egy-egy külterületre, mint amennyire szükség volna. Egy szolgálatnál kihangsúlyozták, hogy ráadásul a kliensek az ingyen kapott szolgáltatástól túl sokat várnak el.

A gondnokok a saját fizetésükkel elégedetlenek. A munkaidejük kapcsán többen panaszkodtak, hiszen vannak, akik hajnaltól délután 5-ig elfoglaltak a feladataik miatt, de mivel sok a szabadidő két tevékenység között, ezért azt nem számítják bele az óraszámukba. Van aki úgy érzi, hogy túl sok feladat hárul rá vagy, hogy semmire sincs sose ideje. Az adminisztrációt nagyrészt sokallják, mely a szakmában gyakori. Több gondnok elégedetlen a fenntartójával, ami a munkahelyi légkörnek nem kedvez.

Megemlíthető, hogy a szolgálati járművek gyakran nehezen csukhatók vagy bonyolult rájuk felszállni, mert nincs kapaszkodójuk. Mozgássérültet nem szállítanak, de ha mégis arra kerülne sor, akkor több ülést ki kellene hajtani. Nem egy helyen állniuk kell néha az utasoknak, mert úgy megtelik a busz.

3.9. Főbb javaslatok, meglátások kiemelése

A szolgálatok jelenléte nagyon fontos az elszigetelt helyen élők számára, de nem mindig működnek kihasználtan. A naplókban feltüntetett tényleges tevékenységekre fordított idő, mint tapasztalható, több helyen nem elégséges, ill. egy-egy esetben nem tűnik reálisnak a megjelölt időtartam. Annak érdekében, hogy kihasználtabbak legyenek a szolgálatok, több külterület, település összefogását ajánlanám. Valószínűleg a megye más településein is be lehetne indítani az ellátási formát segítve az ott élők hátrányos helyzetét.

Összességében elmondható, hogy sokkal színesebb tevékenységi kört láthatnának el a gondnokok. Inkább sofőri szereppel bírnak a legtöbb helyen, mint szociálissal. Kérdéses persze, hogy volna-e másféle tevékenységekre, és ha igen, melyekre lenne igénye a klienseknek, ezért a szükségletfelmérés indokolt lehetne azokon a helyeken, amelyeknél ez nem vagy már régen valósult meg. Ezen túl a tevékenységnaplók adminisztrációját egységesíteni kellene: mindenki ugyanazt a kódrendszert használja és vezesse minden elvégzett tevékenységét.

A jelzőrendszerben nem, vagy csak ritkán aktív tagok a gondnokok, pedig a sikeres esetkezelés érdekében ez elengedhetetlen lenne. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról rendelkező 1997. évi XXXI. törvény vonatkozó, 17. §-a szerint a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatóknak jelezniük kell, tehát együtt kell velük működni.

A szolgáltatási forma szélesebb körű megismertetése érdekében szükséges volna (például a vértessacsi Falugondnokok Házában) egy megyei szerv létrehozása, ahol a gondnokoknak lenne egy fórumuk, felhívhatnák magukra és a kistépüléseken élők hátrányaira a figyelmet. Nem utolsó sorban tanulhatnak egymástól a tapasztalatcsere révén. A Szociális Ágazati Portál sem tartja számon mind az öt gondnokságot, mely azt hiszem, sokat elárul az ismertségükről. A gondnokok összefoghatnának, közös programokat szervezhetnének együtt, ezáltal színesebbé, tehetnék a klienseik szabadidejét, távolabb otthonaiktól.

A szociális szakma általában pénzhiánnyal küszködik, mint ahogy ez az ellátás is. A járművek karbantartása nehéz a pénzügyi helyzetük miatt, pedig azok rendkívül fontos kellékei a gondnokságoknak. Pályázati lehetőségre volna szükség, valamint ha lenne egy átfogó megyei egyesület, közösen lobbizhatnának a támogatásokért.

IV. Források

Felhasznált szakkönyvek és szakfolyóiratok

Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest

Beluszky Pál (2003): Magyarország településföldrajza. Általános rész. Dialóg Campus Kiadó, Budapest- Pécs

Bódi Ferenc (2001): A szociális ellátórendszer örökölt hiánya falun. In.: (szerk.) Bódi Ferenc: Helyi szociális ellátórendszer vidéken. Agroinform Kiadóház, Budapest, 229-246.

Bódi Ferenc – Obádovics Csilla (2001): Munkanélküliség vidéken. In.: (szerk.) Bódi Ferenc: Helyi szociális ellátórendszer vidéken. Agroinform Kiadóház, Budapest, 149-167.

Bokor Ágnes (1987): Szegénység a mai Magyarországon. Magvető Kiadó, Budapest

Budai István (2008): A vidék szociális problémáira való felkészítés (képzés). In.: (szerk.) Szretykó György: Merre tart a magyar vidék? A vidék szociális problémái és felemelkedési lehetőségei. Comenius Kft., Pécs, 507-526.

Bugarszky Zsolt (2004): A szociális szolgáltatások újjászületése Magyarországon. Esély 2004/4., 100-110.

Dövényi Zoltán (é. n.): A belső vándormozgalom Magyarországon. Statisztikai Szemle, 87. évfolyam 7-8. szám, 748-762.

Faludi Erika (2004): Az aprófalvak helyzete. In.: (szerk.) Csörsz Zelenák Katalin: Falugondnokság – a vidékfejlesztés szelíd módszere. Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség, Kecskemét, 9-14.

Győri Piroska (2007): A szegénységben élők participációja saját problémáikban. In.: (szerk.) Szretykó György: A szegénység, az egészség és a társadalmi kirekesztettség. A roncs társadalom szociológiai és társadalomgazdaságtani dimenziói. Comenius Kiadó, Pécs, 357-372.

Herpainé Márkus Ágnes (2004): A falugondnoki szolgálatok és az aprófalvas vidékeken élők kirekesztődése. In.: Társadalmi befogadás, 2002. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2004, 261-299.

Homokháti Önkormányzatok Kistérség-fejlesztési Társulása (2004): A hátrányos helyzetű tanyai gyermekek helyzetének és a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok működési hatékonyságának vizsgálata a Homokhátságon. In.: Társadalmi befogadás, 2002. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2004, 185-202.

Kemény Bertalan (2004¹): Statisztika a falu- és tanyagondnoki szolgálatokról. In.: (szerk.) Csörsz Zelenák Katalin: Falugondnokság – a vidékfejlesztés szelíd módszere. Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség, Kecskemét, 45-60.

Kemény Bertalan (2004²): A falugondnoki szolgálat alapértékei. In.: (szerk.) Csörsz Zelenák Katalin: Falugondnokság – a vidékfejlesztés szelíd módszere. Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség, Kecskemét, 22-24.

Kemény Bertalan (2004³): A falu- és tanyagondnoki szolgálatok földrajzi elterjedtsége és a számbeli fejlődés lehetőségei. In.: (szerk.) Csörsz Zelenák Katalin: Falugondnokság – a vidékfejlesztés szelíd módszere. Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség, Kecskemét, 45-60.

Ladányi Erika – Forrai Erzsébet – Gyuris Tamás (2006¹): A falu- és tanyagondnoki szolgálatokról I. In.: KAPOCS V. évfolyam 23. szám

Ladányi Erika – Forrai Erzsébet – Gyuris Tamás (2006²): A falu- és tanyagondnoki szolgálatokról II. In.: KAPOCS, V. évfolyam 24. szám

Soós Zsolt (2007): A kirekesztettség és a kezelését szolgáló szociális szolgáltatások jellemzői a Téli Kistérségben. In.: (szerk.) Szretykó György (2007): A szegénység, az egészség és a társadalmi kirekesztettség. A roncs társadalom szociológiai és társadalomgazdaságtani dimenziói. Comenius Kiadó, Pécs, 373-401.

Spéder Zsolt (2002): A szegénység változó arcai. Tények és értelmezések. Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság – Századvég Kiadó, Budapest.

Taller Ágnes (2006): Nemzetközi szeminárium a falu- és tanyagondnoki szolgáltatásról. Esély, 2006/3., 12-17.

Virág Tünde (2009): Szegények a kistelepülések fogságában – a szociálpolitika mindennapi gyakorlata egy hátrányos helyzetű térség településein. Esély, 2009/4., 38-54.

Felhasznált törvények

1993. évi III. törvény A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

1/2000 (I.7.) SzCsM rendelet A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Felhasznált internetes források

www.ksh.hu (2013¹): Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi népszámlálás. 4. Demográfiai adatok. Budapest. In.:
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_04_2011.pdf (2014. 01. 13.)

www.ksh.hu (2013²): 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.4. Fejér megye. KSH, Veszprém. In.:
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_03_07_2011.pdf. (2014. 05. 28.)

www.ncsszi.hu: <http://www.ncsszi.hu/kepzes/kepzesek-szocialis-szolgalatast-vegzoeknek/falu-es-tanyagondnoki-kepzes> (2014. 09.19.)

<https://pubregisztr.nrszh.hu/EngedelyesOsszetettKereses.aspx> (2014. 01. 13.)

Jakab Julianna – Faludi Erika – Zikkert Antal – Dr. Duró Annamária (2005): Együttműködés a szociális ellátórendszerben: A falugondnokság lehetőségei és útjai. Zárótanulmány.

In.:

<http://www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=923&accessible=0> (2014. 01. 10.)

Interjúalanyok

Információkérés telefonon keresztül a vértessacsi Falugondnokok Háza munkatársától (2014. szeptember 18.)

Információkérés e-mailen keresztül az Emberi Erőforrások Minisztériumától (2013. 11. 29.)

Baracska:

Interjú a baracscai tanyagondnokkal (2013. 10. 21. és 2014. 03. 12.)

Interjú a Szent László Völgye Segítő Szolgálat vezetőjével (2013. 10. 21.)

Interjú 3 külterületi lakossal (2013. 10. 21.)

Csákvár:

Interjú a falugondnokkal (2014. 03. 27. és 2014. 07. 14.)

Interjú a csákvári Gondozási Központ és Idősek Otthona Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat vezetőjével (2014. 03. 27.)

Interjú a felcsúti Oltalom Szociális Családsegítő és Gyermekjóléti Intézmény újbaroki családgondozójával (2014. 07. 24.)

Igar:

Interjú a tanyagondnokkal (2014. 05. 07.)

Interjú az Igari Csipet Óvoda vezetőjével (2014. 05. 07.)

Interjú az igari védőnővel (2014. 05. 07.)

Interjú a gyámügyi előadóval (2014. 05. 07.)

Iszkaszentgyörgy:

Interjú a tanyagondnokkal (2014. 03. 06. és 2014. 06. 19.)

Interjú az iszkaszentgyörgyi polgármesterrel (2014. 03. 06.)

Interjú a Gyermekjóléti Szolgálat családgondozójával (2014. 03. 06.)

Információkérés e-mailen keresztül a csóri polgármestertől (2014. 03. 23.)

Interjú két kisiszcai lakossal (2014. 03. 06.)

Mór:

Interjú a tanyagondnokkal (2014. 02. 12. és 2014. 06. 19.)

Interjú a Vöröskereszt helyi vezetőjével (2014. 02. 12.)

V. Mellékletek

1. A falu-, tanyagondnoki szolgáltatás tevékenységkódjainak tartalma

Kódok	Tevékenység megnevezése	Tevékenység tartalma
<i>Közreműködés az alapellátási feladatokban</i>		
A1	Közreműködés az étkeztetésben	Ebéd ételhordóban történő házhoz szállítása
A2	Közreműködés a házi segítségnyújtásban	Segítő kapcsolat kialakítása, fenntartása Gondozás, ápolás Segítségnyújtás a higiéné megtartásában Háztartás (bevásárlás, takarítás, mosás stb.) Segítségnyújtás a környezettel való kapcsolattartásban Vészhelyzet megelőzése, vészhelyzet elhárítása Szabadidős foglalkozások és rehabilitációs programok szervezése Segítségnyújtás a szociális ellátáshoz való hozzájutásban Az előgondozást végző személlyel való együttműködés Egyszerűsített előgondozás
A3	Közreműködés a közösségi és szociális információk szolgáltatásában	Közösségi és szociális információk gyűjtése és szolgáltatása (hivatalok, intézmények címe, feladatköre, telefonszáma, felfogadási idők)
A4	Közreműködés egyéb szociális alapszolgáltatások és szakellátások igénybe vételének segítésében	Házi segítségnyújtás, nappali ellátások, családsegítő szolgálat, gyermekjóléti szolgálat munkatársainak szállítása Az ellátottak eljuttatása a fenti szociális szolgáltató intézményekbe Személyes közreműködés, együttműködés az ellátásokban a jelzőrendszer tagjaként

<i>Az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás biztosítása</i>		
B1	Háziorvosi rendelésre szállítás	Felnőtt- és gyermek háziorvoshoz ill. ügyeletre történő szállítása
B2	Egyéb egészségügyi intézménybe szállítás	Járóbeteg-szakrendelésre, védőnői ellátásra, szűrővizsgálatokra stb. történő szállítás
B3	Gyógyszerkiváltás és a gyógyászati segédeszközökhöz való hozzájutás biztosítása	Orvosi rendelvényre felírt ill. recept nélkül is kérhető gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök beszerzése és házhoz szállítása
<i>Óvodáskorú, iskoláskorú gyermekek szállítása</i>		
C1	Óvodába, iskolába szállítás	Közüktatási intézménybe ill. intézményből haza történő szállítás
C2	Egyéb gyermekszállítás	Pl. szakköri foglalkozásra, nyelvoktatásra, sport- és kulturális rendezvényekre történő szállítás
<i>Egyéni hivatalos ügyek intézésének segítése, lakossági igények továbbítása</i>		
D1	Egyéni hivatalos ügyek intézésének segítése	Segítségnyújtás kérelmek, beadványok, egyéb hivatalos nyomtatványok kitöltésében, továbbításában
D2	Lakossági igények közvetítése	A szolgáltatás területén élők ellátási, szolgáltatási igényeinek, a szolgáltatásokkal kapcsolatos észrevételeinek, javaslatainak regisztrálása és továbbítása az önkormányzat felé
D3	Önkormányzati információk közvetítése	Önkormányzati információk továbbítása a lakosság részére
<i>Közösségi, művelődési, sport- és szabadidős tevékenységek szervezése, segítése</i>		
E1	Művelődési, sport, szabadidős tevékenységek szervezése	Helyi közelet fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek (civil szervezetek működésének segítése) Hitélettel kapcsolatos közösségi alkalmakon való részvétel segítése (egyházi rendezvények, búcsújáró helyek felkeresése) Kulturális programok (színház, mozi, múzeum, koncert, egyéb előadás) látogatásának szervezése, könyvtári kölcsonzés közvetítése Sportesemények szervezésének segítése Kirándulás (gyógyfürdő, turisztikai látványosságok) Helyi rendezvények, események (falunap, idősök napja, falugyűlés stb.)

E2	Művelődési, sport, szabadidős tevékenységekben való részvétel segítése személyszállítása	Az E1 pontban felsorolt célú szervezett, csoportos személyszállítás
<i>Egyéb lakossági szolgáltatások</i>		
F1	Lakossági szolgáltatások	Lakossági szolgáltatások (javítás, karbantartás, ház körüli munkák) szervezése, intézése Csoportos bevásárló utak (személyszállítás) Táp-, termény- és egyéb árubeszerzés
<i>Önkormányzati feladatok segítése</i>		
G1	Ételszállítás önkormányzati intézménybe	Nem közvetlenül a lakosság részére történő szállítás
G2	Önkormányzati információk közvetítése a lakosság részére	Önkormányzati tájékoztatók, felhívások, értesítések, szórólapok stb. eljuttatása a lakossághoz
G3	A falugondnoki szolgáltatás működtetésével kapcsolatos teendők ellátása	Üzemanyagbeszerzés, -elszámolás, a gépjármű karbantartása, szervize A gépjármű feladatainak ellátásához szükséges higiéniai feltételek biztosítása A falugondnoki szolgáltatás igénybevételének regisztrálása A falugondnok szakmai alapképzése és továbbképzése Szakmai találkozók, tapasztalatcserék, közösségi alkalmakon való részvétel
G4	Szállítás önkormányzat részére	Önkormányzat vagy intézményei részére történő árubeszerzés, ill. egyéb szállítás, önkormányzati és intézményi dolgozók szállítása
G5	Közhasznú munka irányítása	Közhasznú munkák végzése, irányítása, illetve az ilyen célú személyszállítás
G	Egyéb feladatok végzése	A ténylegesen végzett, de a fenti kategóriákba be nem sorolható egyéb (pl. szakipari, településüzemeltetési) feladatok megnevezése

Forrás: Móri falugondnoki szolgálat

2. Az egyes szolgálatok tevékenységi naplóinak összefoglaló táblázatai

2. a)

2014. február BARACSKA																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen/perc
1																						0
2																						0
3								170										80				250
4								170														170
5								170														170
6					30			170	155													355
7								170														170
8																						0
9									200													200
10								170										120				290
11								170														170
12								170														170
13					30			170														200
14								170														170
15																						0
16									240													240
17								170														170
18								170														170
19								170														170
20					30			170														200
21								170														170
22																						0
23									420													420
24								170														170
25								170														170
26								170														170
27					30			170											20			220
28								170														170
29																						0
30																						0
31																						0
ÖSSZ.:					120			3400	1015									200	20			4755

2. b)

2013. július BARACSKA																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen/perc
1								70														70
2								70														70
3								70														70
4					30			70														100
5								70														70
6																						0
7																						0
8								70														70
9								70														70
10								70														70
11					30			70														100
12								70														70
13																						0
14																						0
15								70														70
16								70														70
17								70														70
18					30			70														100
19								70														70
20																						0
21																						0
22								70														70
23								70														70
24								70														70
25					30			70														100
26								70														70
27																						0
28																						0
29								70														70
30								70														70
31								70														70
ÖSSZ.:					120			1610														1730

2. c)

2014. február CSÁKVÁR																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen/perc
1																						0
2																						0
3								240										240				480
4								240										240				480
5								240							240							480
6								240										240				480
7								240							240							480
8																						0
9																						0
10								240										240				480
11								240										240				480
12								240							240							480
13								240										240				480
14								240							240							480
15																						0
16																						0
17								240										240				480
18								240										240				480
19								240							240							480
20								240										240				480
21								240							240							480
22																						0
23																						0
24								240										240				480
25								240										240				480
26								240							240							480
27								240										240				480
28								240							240							480
29																						0
30																						0
31																						0
ÖSSZ.:								4800							1920			2880				9600

2. d)

2014. július CSÁKVÁR																					
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	Összesen/perc
1								240										240			480
2								240							240						480
3								240										240			480
4								240							240						480
5																					0
6																					0
7								240										240			480
8								240										240			480
9								240							240						480
10								240										240			480
11								240							240						480
12																					0
13																					0
14								240										240			480
15								240										240			480
16								240							240						480
17								240										240			480
18								240							240						480
19																					0
20																					0
21								240										240			480
22								240										240			480
23								240							240						480
24								240										240			480
25								240							240						480
26																					0
27																					0
28								240										240			480
29								240										240			480
30								240							240						480
31								240										240			480
ÖSSZ.:								5520							2160			3360			11040

2. e)

2014. február IGAR																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen/perc
1																						
2													360	360								720
3	145	40		20			30	180	60	60	10	30			10	45		20	20		120	790
4	145	25					35	180	60	60	10	30			15	45		10	20		120	755
5	145	25			15		25	180	60	60	10	30			10	45		20	40		120	785
6	145	35					10	180	60	60	10	30			10	45		20	50		60	715
7	145	65		20			15	180	60	60	10	30			20	45		30	20		60	760
8														120								120
9																						0
10	145	25		20	10		25	180	60	60	10	30			25	45		10	30		60	735
11	145	15					35	180	60	60	10	30			10	45		10	30		30	660
12	145	25					45	180	60	60	10	30			10	45		20	25		120	775
13	145	15			15		15	180	60	60	10	30			25	45		20	20		120	760
14	145	35		20			25	180	60	60	10	30			25	45		30	20		50	735
15																						0
16													480	600								1080
17	145	25		20			15	180	60	60	10	30			20	45		10	60		45	725
18	145	35			20		25	180	60	60	10	30			30	45		10	40		45	735
19	145	45					35	180	60	60	10	30			30	45		20	40		45	745
20	145	65					5	180	60	60	10	30			25	45		10	25		50	710
21	145	30		20	10		35	180	60	60	10	30			10	45		30	25		50	740
22																						0
23																						0
24	145	30		20				180	60	60	10	30			25	45		10	20		60	695
25	145	25			20		35	180	60	60	10	30			35	45		10	30		60	745
26	145	35					30	180	60	60	10	30			20	45		20	30		60	725
27	145	60					25	180	60	60	10	30			20	45		30	25		50	740
28	145	15		20	15		15	180	60	60	10	30			20	45		30	20		30	695
29																						0
30																						0
31																						0
ÖSSZ.:	2900	670		160	105		480	3600	1200	1200	200	600	840	1080	395	900		370	590		1355	16645

2. f)

2013. július IGAR																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen/perc
1	200	30			20		30	180	30	60	15	30			10	45		10	25		100	785
2	200	45					25	180	30	60	10	30			15	45		25	60		80	805
3	200	25					30	180	30	60	20	30			20	45		30	35		75	780
4	200	25					35	180	30	60	20	30			25	45		30	45		60	785
5	200	30		20	10		10	180	30	60	20	30			20	45		20	10		55	740
6													120									120
7														120								120
8	200	35		20			25	180	30	60	15	30			25	45		10	35		120	830
9	200	45					30	180	30	60	15	30			25	45		10	60		45	775
10	200	45			15		40	180	30	60	10	30			30	45		20	50		90	845
11	200	20			20		15	180	30	60	10	30			15	45		15	45		90	775
12	200	10		20			25	180	30	60	20	30			20	45		35	30		60	765
13																						0
14													360									360
15	200	25		20			35	180	30	60	25	30		400	20	45		20	35		35	1160
16	200	35					30	180	30	60	25	30			25	45		15	60		65	800
17	200	30			15		25	180	30	60	20	30			30	45		10	45		80	800
18	200	15			10		25	180	30	60	30	30			40	45		35	40		90	830
19	200	20		20			30	180	30	60	10	30			15	45		30	25		120	815
20																						0
21																						0
22	200	35		20			25	180	30	60	25	30			25	45		45	45		120	885
23	200	45			25		20	180	30	60	25	30			25	45		15	60		50	810
24	200	25					35	180	30	60	20	30			30	45		20	55		40	770
25	200	25			15		30	180	30	60	10	30			15	45		30	30		60	760
26	200	40		20	20		45	180	30	60	20	30			20	45		35	20		35	800
27																						0
28																						0
29	200	60		20	15		25	180	30	60	10	30			20	45		25	35		65	820
30	200	30			15		30	180	30	60	20	30			25	45		15	60		50	790
31	200	25					30	180	30	60	20	30			30	45		20	40		45	755
ÖSSZ.:	4600	720		160	180		650	4140	690	1380	415	690	480	520	525	1035		520	945		1630	19280

2. g)

2014. február ISZKASZENTGYÖRGY																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen/perc
1																						0
2																						0
3								60								60						120
4								60								60						120
5								60								60	40					160
6					70			60								60						190
7								60		60						60						180
8																						0
9																						0
10								60								30						90
11								60		90						60						210
12					30			60								60	60	40				250
13					70			60								120						250
14					30			60								60	60					210
15																						0
16																						0
17								60		40						60						160
18								60		90						60						210
19								60								60						120
20								60								60	60					180
21					60										60							120
22																						0
23																						0
24								60		60						60						180
25																						0
26					20			60								60		40				180
27					60			60				60				60						240
28					60			60					40			60						220
29																						0
30																						0
31																						0
ÖSSZ.:					400			1080		340		60	40		60	1110	220	80				3390

2. h)

2013. július ISZKASZENTGYÖRGY																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen/perc
1																						0
2																						0
3																						0
4																						0
5																						0
6																						0
7																						0
8																						0
9															180							180
10															180							180
11																						0
12																						0
13																						0
14																						0
15																						0
16																						0
17																						0
18																						0
19																						0
20																						0
21																						0
22																						0
23																						0
24																						0
25																						0
26																						0
27																						0
28																						0
29																						0
30																						0
31																						0
ÖSSZ.:															360							360

2. i)

2014. február MÓR																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen / perc
1																						0
2																						0
3								102			180							228				510
4			180			27		62		40								201				510
5		60					60	72							180			108				480
6		160						32			110							178				480
7								52			80							288				420
8																						0
9																						0
10								79			150		180					101				510
11			180			64		62										204				510
12								72					240		120			48				480
13						69		18			80							313				480
14								32										388				420
15																						0
16																						0
17			180					112		180								38				510
18						23		72			80							335				510
19		90						52			180							158				480
20										65	120		200					95				480
21						70					70							280				420
22																						0
23																						0
24								101			180							229				510
25		120				23	60	72										235				510
26		140						107		60								173				480
27						25		32		35	180							208				480
28								72		120					228							420
29																						0
30																						0
31																						0
ÖSSZ.:		570	540			301	120	1203		500	1410		620		528			3808				9600

2. j)

2013. július MÓR																						
Nap	A1/perc	A2/perc	A3/perc	A4/perc	B1/perc	B2/perc	B3/perc	C1/perc	C2/perc	D1/perc	D2/perc	D3/perc	E1/perc	E2/perc	F1/perc	G1/perc	G2/perc	G3/perc	G4/perc	G5/perc	G/perc	Összesen / perc
1							60						180					270				510
2		70								120	180							140				510
3		180	120							60					60			90				510
4		60	180			65				120								85				510
5																		360				360
6																						0
7																						0
8													420					60				480
9													390					90				480
10													380					100				480
11						22							310		83			65				480
12													380					100				480
13																						0
14																						0
15											180				120			210				510
16		120	180															210				510
17			180							240								90				510
18											120							390				510
19													180					180				360
20																						0
21																						0
22										120	120				180			90				510
23		120											180					210				510
24										150	120				180			60				510
25		120								180	110							100				510
26																		360				360
27																						0
28																						0
29										180			240					90				510
30		240	240															30				510
31			180								180				150							510
ÖSSZ.:		910	1080			87	60			1170	1010		2660		773			3380				11130

3. Összesítő táblázatok (B=Baracska, Cs=Csákvár, Ig=Igar, Isz=Iszkaszentgyörgy, M=Mór)

3. a)

Tevékenységek összesítése (február)									
Össz.	M.	Isz.	Ig.	Cs.	B.				
2900			2900			A1/perc			
1240	570		670			A2/perc			
	540					A3/perc			
160			160			A4/perc			
625		400	105		120	B1/perc			
301	301					B2/perc			
600	120		480			B3/perc			
14083	1203	1080	3600	4800	3400	C1/perc			
2215			1200		1015	C2/perc			
2040	500	340	1200			D1/perc			
1610	1410		200			D2/perc			
660		60	600			D3/perc			
1500	620	40	840			E1/perc			
1080			1080			E2/perc			
2903	528	60	395	1920		F1/perc			
2010		1110	900			G1/perc			
220		220				G2/perc			
7338	3808	80	370	2880	200	G3/perc			
610			590		20	G4/perc			
						G5/perc			
1335			1335			G/perc			

3. b)

Tevékenységek összesítése (július)									
Össz.	M.	Isz.	Ig.	Cs.	B.				
4600			4600			A1/perc			
1630	910		720			A2/perc			
1080	1080					A3/perc			
160			160			A4/perc			
300			180		120	B1/perc			
87	87					B2/perc			
710	60		650			B3/perc			
11270			4140	5520	1610	C1/perc			
690			690			C2/perc			
2550	1170		1380			D1/perc			
1425	1010		415			D2/perc			
690			690			D3/perc			
3140	2660		480			E1/perc			
						E2/perc			
3813	773	360	520	2160		F1/perc			
1035			1035			G1/perc			
						G2/perc			
7260	3380		520	3360		G3/perc			
945			945			G4/perc			
						G5/perc			
1630			1630			G/perc			

3. c) Az egyes gondnokságok esetén a ténylegesen tevékenységekre fordított idő összesítése

A gondnokság és az ellátottak száma	Tevékenységekre fordított idő összesen (óra)		Tevékenységre fordított idő a rendelkezésre álló havi munkaidőkerethez viszonyítva (%)*	
	<i>Február</i>	<i>Július</i>	<i>Február</i>	<i>Július</i>
Baracska (48 fő)	79,25	28,83	49,5	15,7
Csákvár (37 fő)	160	184	100	100
Igar (179 fő)	277,4	312,8	173,4	169,9
Iszkaszentgyörgy (23 fő)	56,5	6	35,3	3,3
Mór (32 fő)	160	185,5	100	100,8

*a havi munkaidő keretét napi 8 óra munkavégzés figyelembevételével határoztam meg